

Nemunas

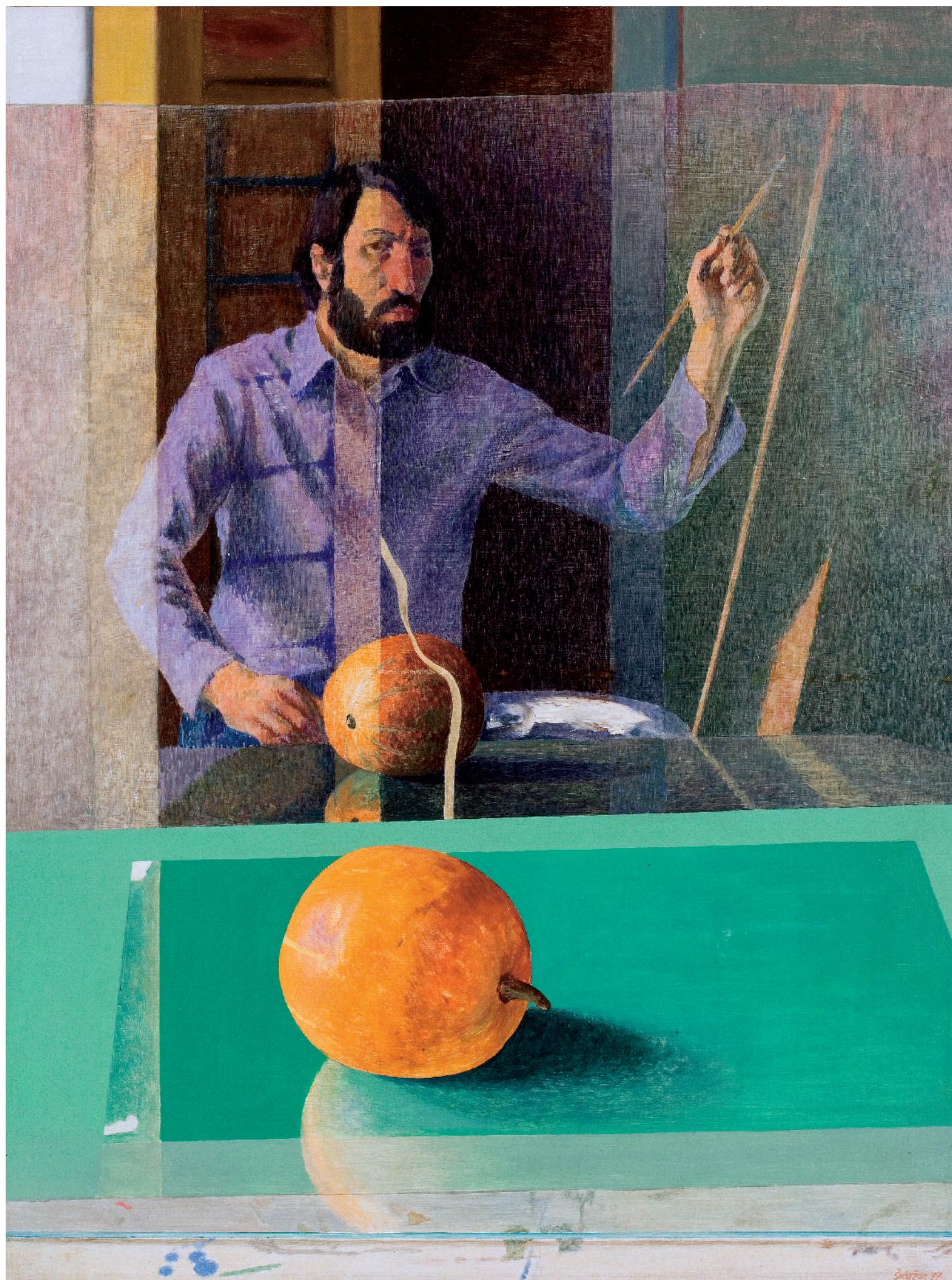
Nr.5
(323-764)

2011 m.
vasario 3-9 d.

Kaina 2,50 Lt

KAUNO KULTŪROS IR MENO SAVAITRAŠTIS

Algimantas ŠVĖGŽDA. „Autoportretas su moliūgu“. 1977. Kart., temp., 115 x 87 cm.
Lietuvos dailės muziejus.

Nacionalinėje dailės galerijoje –
Algimanto Švėgždos parodos atidarymas

9 p.

2 p.

Kauno Laiptai
3-8 p.

Proza _____
Birutė JONUŠKAITĖ

Poezija _____
Elena KARNAUSKAITĖ

Jonas VABUOLAS

**Mergaitė,
žaidžianti
„namus“**

Diana PAKLONSKAITĖ

**Čia dar svetima,
Lietuvoje
jau viešnia...**

Ad rem

Jurgis GIMBERIS

**Prabocyk,
paskubėda**

Etažerė

Erika DRUNGYTĖ

Eiti vėjo bėgiais

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

**Juozapo Albino
Herbačiausko
atminimo ženklai**

2 p.

Funikulierius

Donaldas KAJOKAS

**Korupcinė
demokratija
ir Vytautas
Mažasis**

2 p.

Juozapo Albino Herbačiausko atminimo ženklai

Audronė MEŠKAUSKAITĖ

Vasario 28 d. Kaune, Kęstučio gatvėje, atidengta atminimo lenta žymiam lietuvių ir lenkų kultūrų bei visuomenės veikėjui, rašytojui, literatūros kritikui, tautinio atgimimo puoseletoju Juozapui Albiniui Herbačiauskui. Šių metų spalį minėsime jo gimimo 135-iasias metines. Dabar tiems, kurie net nežtarė čia gyvenus rašytoją, namas įgaus visai kitą reikšmę.

Atminimo lentos su bareljefu autorius – skulptorius Stasys Žirgulis, mėginės susieti rašytojo jaunystę ir velyvuosius gyvenimo metus. „J. A. Herbačiauskas – iškili, drąsi asmenybė, tikras gyvenimo artistas, kuris daug kam imponavo. Kurdamas bareljefą, nemažai skaičiau, kalbėjausi su žmonėmis, kurie daugiau žino apie jį. Svarbių dalykų radau jo kūriniuose; viena labiausiai įsiminusiu minčių – kad net išvažinėję visą pašaulį, bet paneigę savo tradicijas ir šaknis, mes tapsime visiškais skurdžiais“, – kalbėjo S. Žirgulis.

Iškilmėse dalyvavo Kauno miesto savivaldybės mero pavaduotojas Stanislovas Buškevičius ir Lenkijos instituto direktorė, Lenkijos Respublikos ambasados vyriausioji patarėja dr. Malgožata Kasner. „Kai atvažiuoju į Kauną, mane visuomet žavi jūsų bendruomenė, besitelkianti ties bendromis idėjomis. Dėkoju jums už tai, kad galėjome prisdideti įgyvendinant ši sumanymą, svarbu tiek Lietuvai, tiek Lenkijai“, – teigė ji.

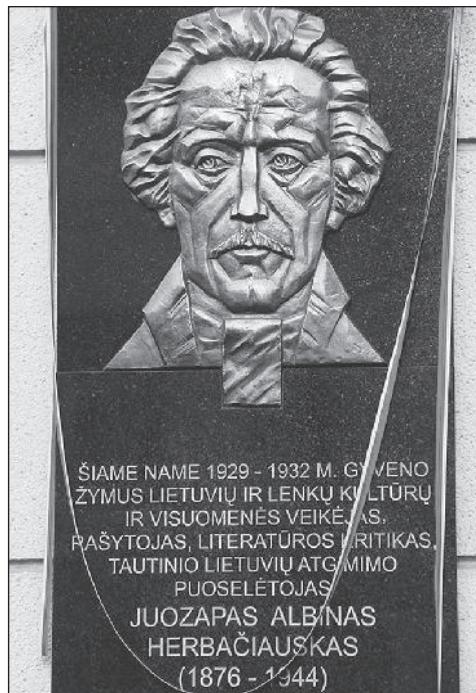
Kauno meno kūrėjų asociacijos pirmininkas Petras Palilionis įsitikinės, jog „Lenkijos institutas, ambasada ir Kauno savivaldybė rodo pavyzdį, kaip turi bendrauti valstybės kaimynės. Kaune gražiai įamžintas ne vieno žymaus asmens atminimas. Džiaugtumėmės, jei galėtume išleisti ir J. A. Herbačiausko raštus, kurie primintų rašytoją jaunajai kartai“.

Humanitarinių mokslų dr. Eugenija Vaitkevičiūtė, viena iš atidžiausiai rašytojo palikimą analizavusių literatūrologių, priminė esminius itin turtingos asmenybės bruožus, pažymėjo, kad J. A. Herbačiauskas yra 12 knygų autorius ir pirmojo almanacho „Gabija“ rengėjas, pirmasis lietuvių kalbos dėstytojas Krokuvos Jogailaičių universitete. Apibūdino jį kaip žmogų, mėginusius suartinti dvi valstybes – Lietuvą ir Lenkiją.

Režisierius Gytis Padegimas ką tik pradėjo statyti naujają spektaklį „JAH“, kurio premjera turėtume išvesti kovo mėnesį. Ilgai rinkęs medžiagą apie J. A. Herbačiauską, režisierius pats paraše pjesę, kurios žanrą apibūdina kaip dokumentinę fantasmagoriją. Tačiau fantazija joje visiškai neužgo autentikos, kurią menininkai atkuria žingsnelis po žingsnelio. Kauno valstybinio dramos teatro aktoriai Mikalojus Urbonas ir Sigita Šidlauskas skaitė J. A. Herbačiausko raštų ištraukas, kurios bus panaudotos spektaklyje ir skambėjo be galo aktualiai.

Kadangi mes J. A. Herbačiauską pažistame truputį schemiškai, kaip be galo keistą bohemiskos ir net okultizmo dvasios kupiną rašytoją, kalbiname režisierių **G. Padegimą**, atradusį jį šiek tiek kitaip:

– Dabar pasirodo monografijų apie Lietuvos rašytojų kairėjimą, jų keliones „saules parvežti“, ir tai buvo ne spontaniškas, o sąmoningas, atkaklus atradimas, pradedant trečiafrontininkais, prie kurių prisišliejo Vincas Krėvė, Balys Sruoga ir kiti. O J. A. Herbačiauskas visada drąsiai, atvirai kalbėjo apie Rusijos ir komunizmo nešamus pavojus. Jis manė, kad Lietuvai artimiausia krikščioniška lotynų-roménų kultūra, o ne Rytų bizantiškoji. Kalbėjo drąsiai, todėl daresi vis labiau nepageidaujamas, nes Rusija palaikė Lietuvą konflikte su Lenkija, pri-

pažino Vilnių. J. A. Herbačiauskas tapo valdžios priešu.

Kalbėjo apie „bekonų“ kultūrą (o tai reikėtų sakyti ir šiandienos politikams) – kai pozicija yra tik žolė bekonams tukinti. Menas ir kultūra suvokiamai kaip pridėtinė, nereikšminga visuomenės gyvenimo dalis, bet tokia pozicija veda į dvasinę tautos katastrofą, identitetą, atsparumo nykimą. J. A. Herbačiauskas numatė, kad stipresni kaimynai mus pasidalys ir sunaikins. Išpranašavo Sibiro, gulago baimus. Visos pranašystės išspildė, tačiau jo niekas nenorėjo klausytis. Vėliau mes priėmėme kairiųjų pažiūrą Antano Venclovos memuaruose „Jaunystės atradimas“ sukurta J. A. Herbačiausko įvaizdži. Ten jis parodytas kaip kavinė plevėsa, chiromantas, „varijotas“.

Kalbant apie literatūrą, mes labai aukštiniame aušrininkus, varpininkus, tačiau nieko nežinome apie gabijiečius. 1907 m. J. A. Herbačiauskas išleido pirmąjį „Gabijos“ almanachą, kuris, galime sakyti, buvo pirmoji moderniosios literatūros apraška Lietuvoje. Varpininkai ir aušrininkai tarnavo tautiniam atgimimui, todėl juos garbiname, o J. A. Herbačiauskas su Sofija Kymantaite-Čiurlioniene ilgėjosi didžiosios literatūros, kurią jau kūrė Skandinavijoje, Rusijoje. Tokia literatūra nepataikavo merkantiliems tikslams: burti tautą, mokyti ūkininkauti, apginti lietuvišką žodį, o kalbėjo apie giluminius žmogaus dvasios kladus, apie pasaulį. J. A. Herbačiauskas tikėjo, kad turime orientuotis į pasaulį, o ne tik į savo parapiją. Visa tai lėmė gyvenimas Krokuvoje, tuomet Austrijos-Vengrijos mieste. Netoli ese šliejosi šalys, kuriose dirbo tikrieji modernistai.

Funikulierius

Korupcinė demokratija ir Vytautas Mažasis

Sausio pabaiga.

Ryte rūkau balkone („Apšerkšniję mūsų žiemos...“), žvelgiu žemyn – eina du žmonės. Didysis ir Mažasis...

Ką tik vienoje interneto svetainėje buvau perskaityęs, kad Vytautas Rubavičius išleido naują knygą – „Lietuva: korupcinė demokratija“. Dar neturėjau proges perskaityti, tačiau galima spėti, kad pavadinimas, matyt, nusako generalinę mintijimo kryptį. Arteja savivaldos rinkimai, į vieną vietą, girdėjau, taiko dešimt pretendentų, ir gana didelė jų dalis, – džiaugčiausi, jeigu klysčiau, – yra tie, kurie:

1) atrodo kaip i dailiojo čiuožimo varžybas sugužę, tačiau pačiūžų niekad nemūvėje puskvailiai idealistai;

2) tikisi (beje, veikiausiai ne be pagrindo), kad tiktais išrinktiesiems galima sėkmignai vogti.

Atsimenu, vos atkūrus nepriklausomybę ir atsivérus sienoms, kai kurie pirmieji nuvykėliai į Europos miestus ir miestelius grįžę gūžčiojo pečiaiš ir patenkinti tryne delnus: na ir kvaili tie danai beigi visokie švedai! Tokie naivūs, tokie kūdikiškai patiklūs, kad, pavyzdžiu, prekybos centruose gali ramiai juos mulkinti ir be didesnio vargo šių tą nugvelbtis!

– Kvaili, tikrai kvaili, – noriai pritardavome, nors iš tiesų patys buvome kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią.

Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų valdžiukę bei valdžią. Tiesą sakant, anksčiau negalvojau, kad lietuvių kvaili per visą pilvą, nes mulkinimas ir vogimas kartu su krauju sroveno mūsų gyslomis. Ne paslaptis – ir šios „krauso grupės“ veikėjai kūrė mūsų valstybę, ypač jų pagausejo vėlai, kai jų reikėjo jau „tobulinti“, tad nieko nuostabaus, kad troškimas vogti paliko daug slaptų landų istymuose, o šiandien tampos esminiu motyvu veržtis į visų pakopų

Birutė JONUŠKAITĖ

Kordilina

Regimanto
TAMOŠAIČIO
nuotrauka

Naujokė. Ilgokai sprendė dilemą: prigyti ar mirti. Neskubinau, nieko nežadėjau, nes žinojau, kad neišeisėsi. Buvo apgyvendinta pačioje geriausioje vietoje – ant palangės į pietų pusę – kad gautų kuo daugiau saulės. Kad lapai neprarastų švelniai rožinių dryželių. Kitaip būtų išblukusi, negraži, nukraujavusi paliegėlė. Ezero vandens irgi negailėjau. Kaip ir visoms kitoms. Jai reikėjo apsispręsti pačiai: tinka toks gyvenimas ar ne.

Apsispręsti, kai baigiasi lapkritis – mirties mėnuo. Ji pasirinko gyvastį. Visi trys trapūs jos atžalėlių stiebeliai pasiryžo ištvirtinti puraus juodžemio. Paskui, gal ilgėdamiesi niekaip nepasiekiamos šilumos, ēmė abejoti, ar verta šitaip stengtis. Už stiklo siautėjo vis stiprėjanti žiema. Vienas daigelis pasidavė: linko, linko, kol sukniubo. Nepadėjau, neparemiau. Kai visai atsigulė, pajoduodasi jo stiebo uodegėlė nugnybau, o patį vėl įkišau į žemę: kabinkis, nebūk ištželėlis. Kitaip nesulauksi pavasario.

Isliko. Sugebėjo išsiaknyti prieštaraudama savo prigimčiai. Juk kordilinos turi keistą savybę – jų šaknys gyvuoja vos vienerius metus. Atėjus žiemai senosios apmiršta, o pavasarį atauga naujos.

Kai visos jos sesės grimzdo į palaimingą snaudulį, į nebūti, maniškė kovojo už gyvastį. Atrodo, ne tik už savają.

Kordilina, tu esi pernykštis lapkritis, ojis slinko neįtiketinai minkštai, slinko tingaus, pilko gauruoto žvérės kailiu prisidengės, pūsdamas iš kaminų dūmų kamuolius, o iš snervių – salsvą pūvančių lapų kvapą ir pažeme žliaužančius rūkus. Vakarais išsiiebdavo lapkritio akys – tokios retos, vos įžiūrimos, tarsi pusiau pramerktos, nors, žinojau, už jų – ta pati elektra apšviečia žmonių veidus, vaiko knygas ir niekaip nemutildomas televizoriaus galvas.

Horizontali buvo išterlioti ir dieinė, be ryškių linijų, lyg piešėjas nebūtų dar apsisprendęs, kur riba tarp žemės ir dangaus, tokio pat pilko, sunkaus, užtraukto vienu nesibaigiančiu debesiu. Po šituo slogiu šalmu žaliau pievos ir žiemkenčiai – šiltos naktys iš laukų dar neįšlavė gyvasties, – ganėsi karvės, kai kur vaikštinėjo aptingę, musių neka-

muojami ramūs arkliai.

Kordilina, tavęs dar nebuvu mano mintyse, jokios nuojaudos apie tai, kad esi, kur esi ir kur būsi, kai man pasakosi rožinių ir žalių savo dryželių spalvom jau apie bendrą mūsų paslapči, o tu ar žinojai apie būsimą savo tremtį, ar matei aštrū peilio brūkštelių per stiebelius? *Prigis, ir aš teb prisigydau?*

Vis dėlto kažkas viską žinojo. Ir apie tave, ir apie mane. Ir nusakė keilią giminaičių lūpomis: *kai pasuksit pro kryžių, bus Agurkai, Valinčiai, Jankauskai, o paskui, kai pamacytis laukuosa pastienio stulpus, tai pirmas po kairei...* Vieškelis, pažiude alksnynai, žali eglų eifeliukai, arimai, prigludę prie žiemkenčių ir pievų, jose karvės, vienas vingis, kitas, stulpai, sodyba, išskėtujus placių, ilgi baltų plėtytų tvartai ir kluonai, prie keliuko į kiemą didžiulis akmuo su čia jau antrą šimtmetį gyvenančių šeimininkų pavarde ir vardais, trobesys linksmas, langai dideli ir prie gražiai trinkelėmis ir akmenimis išgrįstų takelių dar žydi geltonos našlaitės, pūpso gero gyvenimo neslepantys tuju krūmeliai ir buksmedžiai.

Mes dėl *kamino*, *kaminas* stovi ant stalo, pirmas žvilgsnis prajuokina ir nuvilia, juk tai bokštan sulipdyti kukurūzai, nu kad ne, ca ne *kukurūzai*, tep cik atrodo, ca labai daug darbo indēta, kožnas tas burbulukas iš specialnos tešlos, o paskui indēdzia aliejun, verdzi, paskui su tokiu masi iš cikro medaus sumaišai, suklijuoji, ekologiškas, labai ekologiškas, ale pjausyc ji reikia va su tokiu pieluki, megsta žmonės, labiausia jaunimas, gerai vežcis, nei tau sulus, nei susiagadins, su peiliu ca nieko nepadarysi, paragaukit, imkit, nu argi negardus, jau gal dešimc metų darau, važuoja iš visur, ir lenkai, ir lietuvių, dabar, kap ciesiai, kap sienos nér, tai iš Marijampolės, Kalvarijos atlakia, gal ty tokų nedaro, ką aš ty žinau, nu ba ca, sako, sanovėsotorų receptas, o ar teb cikrai yra...

Cikrai yra ant plačios palangės reto gražumo augalas, ne dracena, bet į ją panaši, žalsvai ir rožiniai alyviniai lapeliai, – spalvų žaismas švelnus, elegantiškas, gyvastis veržias per vazono kraštus, jos pašelės linksmumas plečiasi, išsilieja ant šeimininkės dukros gilio iškirptės ir

ispūdingų krūtų, ji sėdi kitoje stalо pusėje, dailiaus, visai ne ūkiminkaičių rankose rankioja nuo medinės lentukės gintarinis *kamino* trupinėlius, aplaižo smilių, didžių ir nykštų, meilialiai šypsosi, jos lūpos aplipusios *kamino* dulkėmis, ji pasaikoja, kaip mama verda medų, kaip lipdo burbuliukus, – mane užlieja šiluma, slenka žemyn, apverčia skrandį lyg oro balioną, sputsteli širdį ir smenga į iščias, per akimirką mano vyriškoji pusė praryja visą moteriškąją, nes suvokiu, kad toji lytis, kurios neturiu, dabar jau būtų pasirengusi žygiui, bet nežinotų, ką daryti su kylandžia pavojinga karščiobanga, o aš žinau, kad jos nenoriu paleisti, nes pirmą kartą tokia jaučiu, nenusukū akių nuo moters, kuri lyg tyčia laižo ir laižo saldžias dulkes nuo pirštų, paskui pakyla, ir aš pamatau jos liemenį, į džinsus sukištus sėdmenis, matau, kaip platėja jos dekoltė, veriasi rožinis megztukas, ji išsiskleidžia kaip skiepty Alyvų krūmas, kai žiedai kekėmis virsta pro rožinius drabužio pakraštėlius, ar tikras tas dryžuotasis augalas, kurio spalva visai kaip giedro žiemos dangaus virš horizonto (tik žiemą, tik šaltą žiemą būna tokia spalva, kurios nei mėlyna, nei violetine, nei alyvine, nei rožine nepavadinsi, nes ji tokia žiemine, kaip sveiko žmogaus šalčio persmelkta veido oda, ji neprimena mirštančio kūno mėlynavimo, bet ir jo neneigia, spalva tarp gyvenimo ir mirties, kiekvienas renkamės viena arba kita), ar galiau nusignybt keletą šakelių, gnybkit, žinoma, tep ir pas mus sako, kad vogtos geriausia auga, ale man atrodo, kad geriau su peiluku, va imk, vai keli, paieškok kur jaunesniu atžaliukiu, gerau prigis, dūkra paima iš motinos peilj, kelia gėlės šakeles iš sijonus, ieško apačioje labiausiai tinkamos ir – žnikšt, žnikšt visai be garso, be krauso, be jokių šlapų lašelių suguldė tris atžalas ant Baltos servetėlės, suvynioja it dūžtamą daiktą plonais ilgaus pirščiukais ir duoda man atsargiai, lyg tame celofano maišelyje gulėtų jos dvi rausvos spurdančios krūtys...

Tremtis neišvengiamai, kelias per kaimus ir miestus, dar nežinau, koki vardu tave vadinti, tavo vardas dar tūno žinynuose, internete, spalvotuose kataloguose, kuriuos vartysi, lyginsiu gyvą su ta, kuri savo gyvasties atspindį paliko tik popieriuje, uostysi, abejosi, skaitysiu, rinksiu vietą ne tik namuose, bet ir savo biografijoje, nes ta šiluma iščiose dar vis rusens, dar vis tūnos kaip svetimkūnės, kuri tu maitinsi savo alyviniais dryželiais, kurių pavadin-

siu tavo garbei *Kordilina* ir galvosi, kiek mumyse netikėtų dalykų prikrauta, kuo mes esame užtaisyt, jeigu, žiūrék, ima ir išsoka kažkas naujas, kažkoks nevisprotis žmogelis-zuikelis, sujaukdamas ramią tékme, rudens rūkus ir nykią lapkritio nostalgiją.

Lapkritis vijos mašiną ir joje vežamą *kaminą*, lapkritis dangstė pastutiniai lapais ant tėvų kapo paliktas žvakeles ir mano kaltės jausmą, kad viskas paskubom, kad tik simbolinis krepšelis, chrizantemos, balbos arba geltonos, nes man tokios patinka, o visai nežinau, ar patiko mama, tuo labiau tėvui, kuris neskyrė jurgino nuo rūtų, kuriam šiltą virpuli kėlė nebent klevas ar topolis, netgi tas, kuris taip išsikėtojo, kad ēmė slėgti tvaro stogą ir métysti suskaldytas čerpes ant žemės, bet tévas nepyko, nes medis yra medis ir jo šakų pjaustyti nevalia, jeigu jau reikės, pjausiu visą, pjausiu prie šaknų, nes geriau greita mirtis, negu tokis kanキンimas, o kankinosis motina, kankino ją lėtas véžys, sako, ji sukelia topoliai, jų buvo daug, per daug dviečių žmonėms, kurių visi vaikai išėjo, per daug tų atžalų man įdėjo, jutau palikto augalo priekaištus, tas jautrias, skausmingas biges tarsi iš paskos besivejantį prakeiksmą, nes juk viskas yra, juk niekas nedingssta, kaip niekad nedings pasivogta jaunos moters *dekolté*, ir nors moters kaklą senatvė apraizgys raukšlėmis, sušiauš odą kaip ramų vandenį, mano *dekolté* bus kaip buvusi, kaip ir ta tobula linija tarp dvieju rožinių kalvelių, jos lapkritis neįstengė uždažyti murzina purvo sauja virš Dzūkijos laukų.

Tu esi Kordilina (*Cordyline*) – lelijinių (*Liliaceae*) šeimos augalas, tu esi ne ta lelija, kuri balta apvelka kiekvienas laidotuves, tu švelniai kuteni mano paširdžius, mane buvusių paberis kaip *kamino* saldžias dulkes, ir laižau, vis laižau jas nuo ūkiminkaitės pirštų, susižeriu pasienio kaimų prieplandą, užkloju ja savo keliones nuo kapinių iki namų (o kur mano namai, ar tu žinai, Kordilina, kur mano namai, kur tavo namai, kas ir kodėl mus ištrėmė, atsargai, bet vis dėlto nurėžė aštriu peiluku, suvyniojo į baltą drobulę, įdėjo į celofano maišelį, palikdamas plynį, kad neuždustumėm), iki namų po tuo žieminiu dangum, kur apie tremtį kalbame tik mudvi, o visi kiti – apie bendrą Europą, apie naujai atsivėrusias galimybes važiuoti be sieñų, be kontrolių ir daug pirkti, ir pigiai, ne tik *kaminus*, bet ir kiaules, cukrų, viščiukų šlauneles, obuolius, miltus, sūrius ir kiaušinius, Kordilina, plečiasi tavo suknėlė, greitai bus pavasaris, tu įgausि ryškumo, švelnūs žieminių dryželiai taps rausvi tarsi *anos* krūtys, sako, bus labai šiltas vasara, nešiu tave į lauką, į saulę, nešiu ir savo lapkritį, save nepažištama, save iš saves išėjusi, ištremta, kaip didžiausią paslapči, kurios niekas, be mudvieju, negali aptarinėti padoriuose namuose, Kordilina.

Elena KARNAUSKAITĖ

Kaleidoskopas

nėra jokio kito laiko tiktais kurio visom išgalėm stengies išvengti grėžiodamasi į praeitį arba žvilgčiodama į miglotus ateities horizontus išvaižduoja kad viskas tavo valioj kad gali ši bei tą suplanuoti nulemti pakeisti ar bent jau išvengti tik galų gale nematoma kažkieno ranka sudėlioje viską taip kad gautasis paveikslas pranoksta bet kokį vaizduotęs žaismą

***

smėlio kruopelės iš abejingo kasdienybės kvėpavimo nepastebimai nusėda ant baldų paveikslų veidrodžių ledo valgomo obuolio ant mūsų mylimujų odos paviršiaus pamažu prarandam gyvastį akių žvilgesį tarsi būtume įkluvę į kažkieno apdairai paspęstus spąstus išivéle į tinklą paukščiams gaudyti iš pradžių dairomės sutrikę o paskui atrodo kad taip ir turėjo būti – tik pagalvok, kokia nesąmonė –

Neelektroninės laikmenos

tikrų ir tariamų draugų pažištamuose
gimtadieniais suslėpti surikiuoti facebook'o dešinėj pusėj po nedidele ikona labai patogu nepamiršti netgi tu kuriuos esi tik kartą matęs arba apie juos žinai tik iš nuogirdų arba nuolatinio buvimo on-line liūdniausia kad kartais pamiršti kitą vardą sąrašą senojo užrašų knygutėj paskutiniame puslapy ranka rašyti skirtingu spalvų rašikliais kiti net pieštuks ne dėl to kad nesvarbūs kaip tik pažymėta čia ir dabar tuo kas po ranka kad jokiu būdu neišsitrintų

***

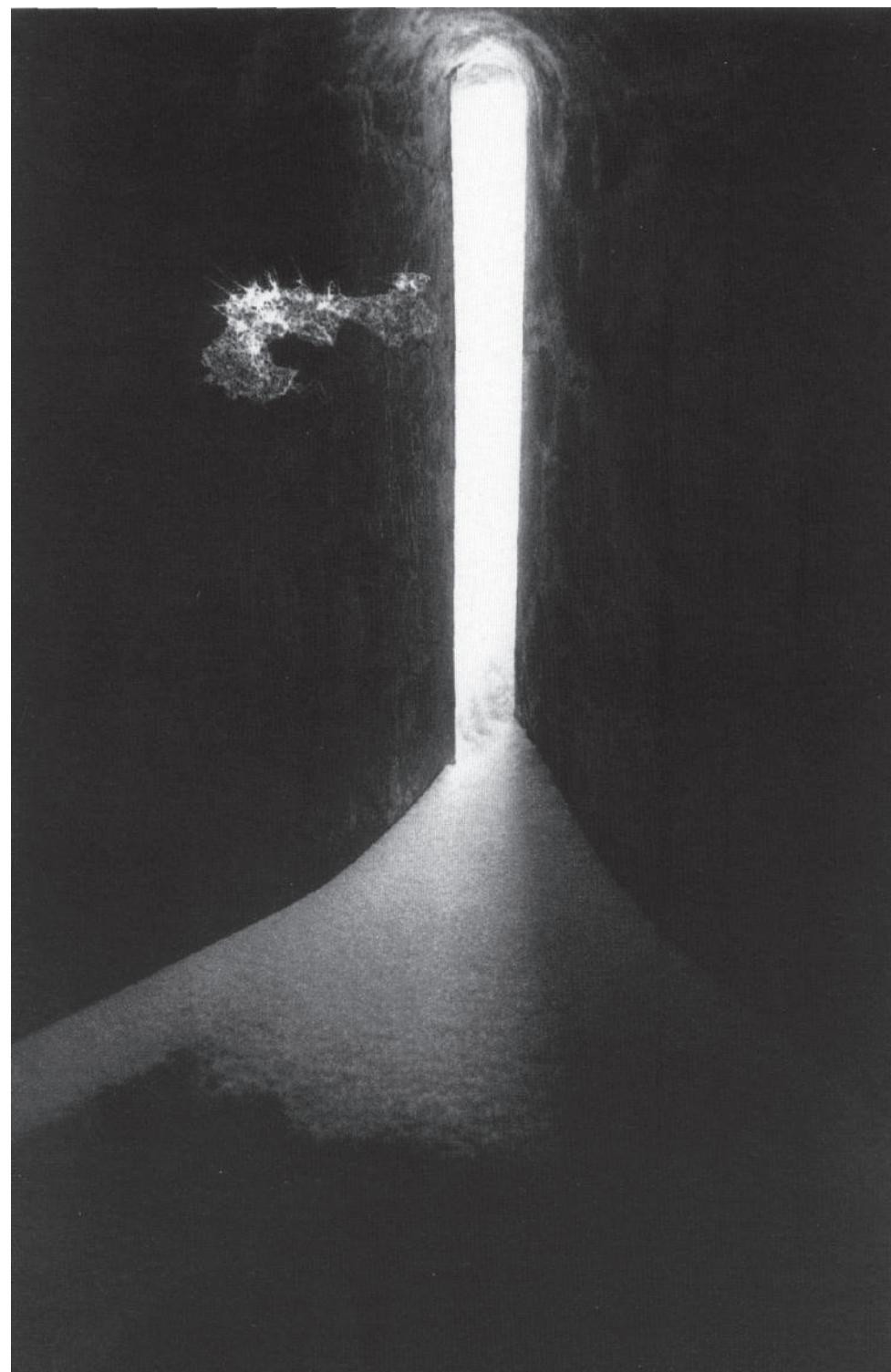
tie peizažai jau nieko neprimena ir nieko neatkoduoja tiesiog yra beauštanti gruodžio šviesa nurimės jūros paviršius žvejų rakandai juos budriai stebi molūginės žuvédros stebi net neregés medūzų akys kaip ir tave bégančią gruodėtą pakrante įkvepiantą – iškvepiantą – kalno pozoj įkvepiantą dangaus iškvepiantą pragaro paskui griebi

Autorės
asmeninio
archyvo
nuotrauka

pirmą didesnį po ranka pasitaikiusį akmenį ir sakai sudie ir labas esu čia ir kvėpuoju taip giliai ir karštai kad net atitirpsta sustikléję anemiški šios dienos vyzdžiai

Pabusti

ryto valandos vaizdiniai nuplukdantys į neišsakyty troškimų brūzgynus pamažu blanksta sklaidos slopsta galų gale su visam išblėsta

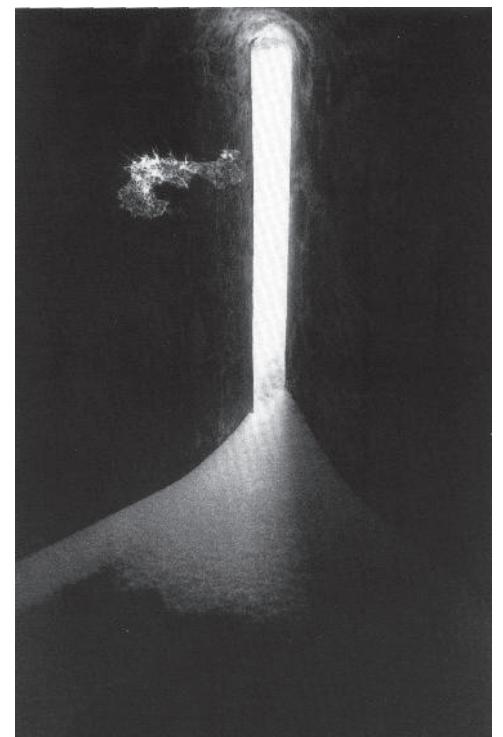
uzleisdami vietą dienos miražams – ir čia sapnai ir ten sapnai – nulinis realybės pojūtis

Dzen'iški patarimai: žiemos laikas

pasédékite ir praeis jei nepraeina pavaikšiokite dieną dvi tris keturias jei nepadeda vėl pasédékite ir vėl pavaikšiokite tada tikrai praeis nerimas baimės neteklys meilė deja taip pat žmonės kurie brangūs arba kurių neapkenčiate lygia dalim tuo pačiu kasdienybės ritmu pratekės pro šalį neatšaukiama kaip įtaisytas laikrodžiuose laikas ši sekmadienį vieną valandą atsuku atgal – kazin kaip visa kita?

Čiuožiko diena

o kas jeigu beveik neprisiliestum nei prie daiktų nei prie žmonių iš vienos akimirkos į kitą lengvai ir grakščiai – aimez-vous Strauss? – per blakstienos virptelėjimą per ašarą užlūžusių žemaičių balso registruose tarsi čiuožėja arba čiuožikas pasaulio žiemos vidury

Variacija sene tema

jeigu H. gyventų dabar tikriausiai tai būtų aptukęs akiniuotas tipelis priklausomas nuo kompiuterinių žaidimų ir jo makabriško keršto planas būtų gerokai paprastesnis daugybę kartų nuspausti kill her or kill him arba tiesiog delete delete delete Polonijų motiną Klaudijų netikusius draugelius kartais netgi Ofeliją ypač tada kai jinai jau kelintą kartą įkyriai primena brangusis laikas pas psichoanalitiką ir ižūliai taikos nuspausti exit

***

dar sykį užsimanau pabėgti iš šito kranto į kokį nors kitą kur tyli mobilus telefonai bet žmonės kalbasi kur šeštadienio vakarais išjungiami talentų dainų šokių šou ir tiesiog dainuojama šokama arba net skaitoma poezija pabėgti į romantinę paradigmą į laiką kurio nėra? – dabar netylėk, Alisa –

Viena akimirka: gruodžio baimė

vėl pradeda snigti mažom ir didelėm taisyklingom ir netaisyklingom vatinėm snaigėm iš pradžių atrodo gražu paskui pradedu nerimauti kad niekad nebeistrūksiu iš šio nutilusio savaitgalių miesto kad taip ir uždusiu po sniego švelniais bučiniais

***

šios dienos oro uoste vienas lagaminas ant ratukų kitas rankoj – luggage – dar kuprinė kurioje nėra žirklių nėra peilių nėra virbalų degių ir savaimė užsiliepsnojančių medžiagų nėra net vaistų nuo supimo aukščio arba šiaip kokių piliuolių tiesiog nuo baimės išvykti išnykti arba išdilti iš kitų žmonių atminties tas nerimas lektuvui kylant švelniai tarsi katės letenėlė sugniaužia širdį tas bjaurus įtarumas tiesiog priverčia sužaisti laukimo salėj „delete-yes“ – ištrinti draugus mylimuosius namų kontūrus ištrinti gržimo datą ir laiką kol nelieka né vienos raidės né vieno skaitmens jokių taškų jokių daugtaškių tik baltas lapas tik baltas lapas tik baltas sniegas o Jame dar neparašytas eiléraštis

Romo JUŠKELIO nuotrauka

Mergaitė, žaidžianti „namus“

Jonas VABUOLAS

„Rašinai“ – taip Violeta Šoblinskaitė Aleksa įvardijo savo dvių knygų* žanrą (?). Savaime suprantama, kad ne „piešiniai“, – iškart pagalvoji, – autorė čia tikriausiai sumanė palektyniauti su Juozu Erlicku, kuris vieną savo knygą pavadino „Kniga“. Kas be ko, išprastus žanrus pavadinimus rašytojai neretai palyairina stilistiniai atspalviai – nuo Honore Balzaco „žmogiškosios komedijos“ iki J. Erlicko „dviejų dailių priedo prie oro prognozės“. Bet „rašinai“?.. Taip galima pavadinti bet kokį užrašytą tekstą, tarp jų ir oro prognozes! Tai prašom:

„Pavasaris pakilo staiga – lyg pyragas, i kurį nenuovoki šeimininkė padaugino mielių... Dar užvakar buvo pliure. Rusvavo pernykštį arkliarūgščių stagarai, kieksojo įmirkę kurmiausiai.

Vakar akysė émė tvinti Kaniavélę. Jokių abejonių: atsirakino šitą drégmę maitinantis liūnas, pajudėjo ledai – Kačiušye, Grikyje, Grikeleyje...“

Tokia tad oro prognozė pagal Šoblinskaitę – autore nuo jos pradeda savo pirmają rašinių knygą „Truputis lauktuvių“. Pacitauvau ne vien todėl, kad gražiai, ekspresyviai parašyta (išskaitant subtilią donelaitiškos tradicijos pradžios tonaciją) ar dėl asmeninių diskursyvių priežascių, o labiau todėl, kad tokia preliudija savaičių prognozuoją, programuoja V. Šoblinskaitės rašinius. Pavasario – pyrago – šeimininkės jungtis surukia giedrą, siltą, šventišką ir jaukią namų aplinkos nuotaišą ir, kaip pasirodys vėliau, atspindi autorei siekius ir kūrybines paskatas. (Pirmiausia turi galvoje vides, gilumines paskatas, nes šiuo atveju esama ir išorinių, – laikraščio užsakymas! – taip pat palikusių savajį pėdsaką abiejose knygose.)

V. Šoblinskaitės pasaulėjauta smelktę persmelktą to, ką Arvydas Šliogeris vadina filoptija, o Gastonius Bachelardas topofilija, ir suformuoja aši, aplink kurią jos rašiniuose viskas sukasi, kitaip tariant, tam-pa visa ko išeities tašku. Man, lin-kusiam į fenomenologiją, labai svarbu tai žinoti ir jausti, antraip V. Šoblinskaitės rašinių, kadaise pavieniui rašyti laikraščiui, nereikštū jokios knygos, o tik į daiktą sumestus pa-skirus tekstu.

Filotopinis V. Šoblinskaitės ne-rimas – įdomiausias, gražiausias abiejų knygų aspektas. Kaip vaizdingiai ir ne per daug sudėtingai ši išpūdį apsakyt? Na, pavyzdžiu, ta-rytum iš šalies stebetum mergaitę, žaidžiančią „namus“, idealius, kaip ji suprantą. „Laiškai nuo Gudų sienos“, pirma „Trupučio lauktuvių“ dalis, tokį išpūdį surukia – naivaus vaikystės provaizdžio „gyventi trobelėje tarp miškų“. Prie tyro šaltinio, versmės. Pirmučiausia tema –

Gribašos „aktualija“ – vanduo, kada ir iš kur jo tyresnio galima pasisamt: iš šulinio kaimo vidury ar iš gretimo Kaniavélės upokšnio. Nė-žinė, ar ši būties detalė pradžiai pa-sirinkta specialiai (tuo labai abej-ju), tačiau jos simbolika duoda toną tolesnei vyksmo sekai. Vėlgi turiu omeny giluminį vyksmą – ne tai, ką „namus“ žaidžianti mergaitė konkrečiai daro, o apie ką ji tuo metu galvoja, kodėl apskritai daro taip, o ne kitaip, ir dar daugiau – ką galvoja ją stebintysis (mūsų atveju – rašinėjui suvokėjas) ir kas tuo metu deda si jo sieloje.

Taigi „Laiškai nuo Gudų sienos“, netgi visas V. Šoblinskaitės dvių knygų ciklas „Truputis lauktuvių“, man įdomus tiek, kiek jo potekstėse gyva minėtoji filoptopinė nerimastis, „savo“ aplinkos, tikrujų Namų, „ra-maus gyvenimo“ paieškos. „Lengva pasakyti, sunku padaryt, pamanią tąsysk, nes dar nebuvau išmokusi gy-venti ramiai“ (TL1, p. 14). „Gyventi ramiai“, autorės supratimu, tai pirmiausia gyventi gamtoje ir gamtos ritmu. Literatūroje nenauja, beveik į krauja įaugusi civilizacijos išvargin-tų žmonių voldeniška nostalgija. Bet ne temos naujumas mums svarbus (fundamentaliai naujų temų literatūroje, kaip ir apskritai „po saule“, né-ra), o nestandardinė jos išraiška.

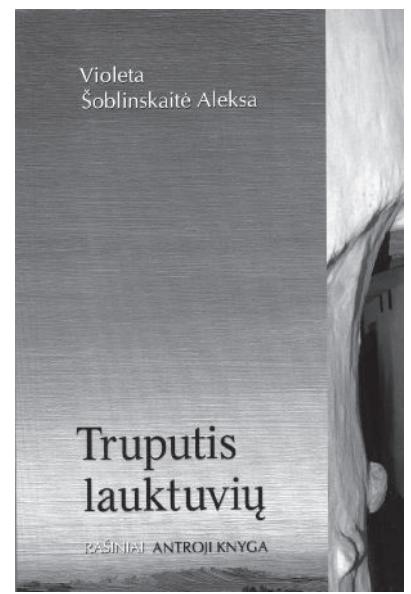
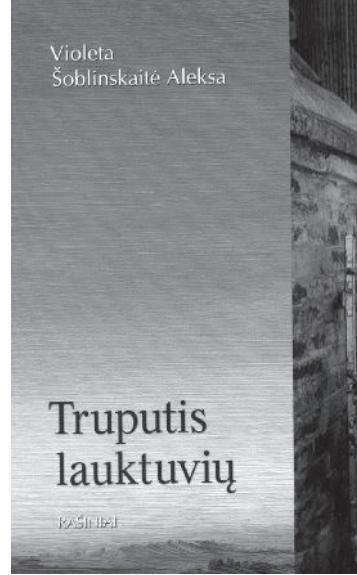
Kaip apibūdinti V. Šoblinskaitės išrašą? Ji be galo impresionistiška, joje daug emocingai reiškiamos aistros, būdingos moteriškai prigimčiai, spontaniškumo ir talento kalbiškai įtaigiai, stilistiskai ekspresyviai šią prigimtį „estetizuoti“, patraukliai perteikti. Ir, kas be ko, daug naivios gnoseologinės nuostabos (... „juk kiekviena knyga – Visatos veidrodžio šukelė?“ – TL2, p. 100), kuri jautresniams žvilgsniui pasirodys žavi ir miela, o griežtesniams ir racionalesiams, įtaritu – kaip tik atvirkšciai. „Per daug blaškymosi“, – tirkiausiai norėtūs šis žvilgsnis man tiesmukai replikuoti ir savo ruožtu būtų teisus, nes V. Šoblinskaitės rašiniai išties pa-sižymi nesuvaldytos minties eklektika. Pati autorė tai jaučia ir jos neišsigina („Keista blusa – žmogaus min-tis: šokinėja nesivaržydamas kur įsi-geidusi“ – TL1, p. 123), bet šeivedi knygos iš esmės yra ne vienerius metus rašyti dienoraščiai, todėl tokia forma savaimė prieštarauja nuosekliai minties eigai ir diktuoja be galo atvirą kompoziciją.

Todėl pasikartosiu: abiejose knygose „Truputis lauktuvių“ patraukia, bent jau mane, autorės dvasinių bū-senų raiška (kurią, beje, savaičių at-spindi ir minėtas „blaškymasis“), nuolat pasamonėje budintys „filo-topinių lūkesčiai“, nes įdomu stebeti, kaip jie intuityviai formuoja ir filtruoja V. Šoblinskaitės rašinių tematiką, problematiką, apskritai autorei interesų ratą. O pačios temos ir problemas, tiksliau, jų traktavimas, nei originalesniu požiūrio kampu,

nei minties įtaiga dažniausiai nenu-stebina. Štai kelios baigiamosios svarstyti išvados: „Ne, mūsų miru-siejų mirsta ne tada, kada mirsta. Jie gyvi, kol gyvas bent vienas šios žemės žmogus, gebantis atsiminti...“ (TN1, p. 21); „Svarstau: gal nele-matas lietuviu mentalitetas būtų vi-sai kitoks, jeigu išmoktume kada nors gerbtis ne vien savo istoriją, sa-vo kultūrą ir jos asmenybes, bet ir atminties orą?“ (TN1, p. 141). Šios ir panašios baigiamosios „užsklan-dos“, apibendrinimai, kaip ir kitū abstraktūs pasvarstymai visuotines-nėmisi temomis, išeina iš asmeninės autorės sielos teritorijos, susilieja su laikraštinu chorū, užgožia individualų santykį su pasauliu. O juk per pastarąjį ir reiškiasi sugestiviausis V. Šoblinskaitės kūrybiniai atradi-mai, nušvitimai, poetiniai stebukliu-kai, kaip antai minėtas Gribašo ty-ro, vandens virsmas metaforos vynu.

Labiausiai pavykusi, patraukliausiai rašinių dalis, be abeo, pirmoji – „Laiškai nuo Gudų sienos“. Sékmės priežastys objektyviai paaškinamamos dvieju naujomis autorės patirtimis: gyvenamosios vietos, o dar tiksliau – gyvenimo būdo, pakeitimų ir išpa-reigojimu kas savaitė laikraščiu par-ašyti „skilti, kartais dvi“. Pirmieji tekstai juntamai atspindi tuometį ra-šytojos kūrybinį pakilumą – kiek daug juose užsidegimo, azarto, švie-sių vilčių ir lūkesčių! Nes V. Šoblinskaitė labiausiai įkvepia patirtas išpū-dis; trumpa jo refleksija švesteli ori-ginaliai perteiktu pastebėjimui, tačiau užsitenusis neretai įpainioja į publi-cistinių klišių pinkles. „Laiškuose“ tokiai klišiai mažiausiai. Gal todėl, kad čia esama daug naujos, gyvos patir-ties ir savito santykio su aplinka. Taip, būtent šis santykis ir yra įdomiausias – kai autorė atsiduria keis-toj erdvė tarp iliuzijos ir realybės, kai lyg jau nebegyvena mieste, bet dar negyvena ir kame, kai „matuo-ja“ naujus namus pagal iš anksto su-sikurtą įsivaizdavimą, suformuotą vaikystės prisiminimų, knygų, išsi-auklėjimo ir išsilavinimo, pagal tam tikrą dvasinių vertybų skalę ir pri-oritetus. Išsimintiniausiai „Laiškų“ tematiniai akcentai: Gribašo autorės sutikta gyvenimo išminties kupina kaimo senolė Antolia, speiguotomis naktimis stūgaujantys vilkai, senojo kaimo santykiai su čigonais, sudygę nesėti rugiai, žalčiu naikinimas, klam-požimas po raistus paskui „žiniuonę“ renkant vaistažoles... Atskirai paėmus visa tai skambėtų ganetinai literatū-riškai, romantuoti ir netgi naivai, tačiau tik rašinių neskaičiusių jam ir nepatyrusiajam minėto V. Šoblinskaitės filoptopinio jaudulio, kad ir koks naivus šis atrodyt. Kaimo se-nolė, vilkai, čigonai, rugiai, žalčiai, gydomosios žolelės autorei juk reiš-ka visiškai ką kita nei vietiniams žmonėms – kaip visiškai ką kita žaislai reiškia suaugusiajam ir jais žaidžiančiam vaikui.

Todėl pasikartosiu: abiejose knygose „Truputis lauktuvių“ patraukia, bent jau mane, autorės dvasinių bū-senų raiška (kurią, beje, savaičių at-spindi ir minėtas „blaškymasis“), nuolat pasamonėje budintys „filo-topinių lūkesčiai“, nes įdomu stebeti, kaip jie intuityviai formuoja ir filtruoja V. Šoblinskaitės rašinių tematiką, problematiką, apskritai autorei interesų ratą. O pačios temos ir problemas, tiksliau, jų traktavimas, nei originalesniu požiūrio kampu,

rašyti žurnalistiniu bražu, trečiasis, trumpiausias, bet įtaigiausias, – išpū-džio pagautos poetės. Tai netgi ne pasakojimas, o viena bendravimo su a. Gintaru detalė, viena iš šiam „di-deliam vaikui“ buvusių būdingų naivijų, bet stebetinai tyru ištarmių, kurios atverdavo skaidrias propor-šas intelekto sukaustyose jo bičiu-lių pasaulėvaizdžiuose. Vieną iš to-kių properšų V. Šoblinskaitė čia ir pademonstruoja.

Likusioji antrųjų „Lauktuvių“ dalis perdėm publicistinė (gal išsky-rus tik kelias abstraktesnio pobūdžio impresijas – „Vélelių akys“, „Pas-kuinė žemos pilnatis“, „Paukščių vasara“). Nūdien meno kūrėjų pati-riamos materialinės ir moralinės skriaudos, žmonių tarpusavio san-tykių bédos, dvasinių skurdas, socia-linės negandos (sukrešta žinios apie rašytojo Gintaro Beresnevicius žū-tį, autore kone per visą knygos pus-lapį vardija įvairias socialines nege-roves, tarp jų ir tokias, kurios su bi-čiulio mirtimi nelabai turi ką ben-dra – nuo masinės emigracijos iki prasigėrusių šeimininkų nešeriamų gyvulijų) – rašinių problematika ištis-ties plati. Pateikta mažesnėmis „por-cijomis“ laikraštyje, dienos aktuali-jų kontekste, jis turėjo daugiau erd-vės, o knygoje jai tikrai per ankšta.

Nuo triukšmingo publicistinio apsižodžiavimo vis dėlto išsvaduo-jama paskutinėje, baigiamojoje, knygos impresijoje „Pasilabinimai sapne ir tikrovėje“. Atsitokėjimas, kone atsirašymas: „Vakar žiūrėjau į pasaulį ir stebėjau: koks jis ne-tobulas. Ne pats savaime, o dėl kap-rizingo mūsų žiūrėjimo į jį“ (TL2, p. 163). Prasminga kompozicinė ciklo užsklanda, sugrįžmas iš kelionės (nes laukuvės pirmiausia implikuo-ja kelionę) prie tyru (Gribašos? Ve-liuonos?) šaltinių: jazmino krūmas, suolelis po juo, susapnuoti vaikystės namai, mergaitė, vilkinti balta Pirmosios Komunijos suknele...

*Violeta Šoblinskaitė Aleksa, *Truputis lauktuvių: rašinai*. – Kaunas: „Nemunas“, 2008.

Violeta Šoblinskaitė Aleksa, *Truputis lauktuvių: rašinai*. Antroji knyga. – Kaunas: „Nemunas“, 2009.

dėdavo žvakių šviesoj. Airiams nie-kuo neišskirianti diena. Bet mūsiskai užsukdavo į katedrą, degdavo žvakutes pagerbdami mirusiuosius, negalėdami būti šalia artimųjų. Šita diena mums itin svarbi, o čia Vélinės neminimos. Yra tik Helovinas, ai-riams sava, o mums net siiek tiek ne-jauki šventę.

Kai mirė mūsų bendradarbio tė-vas, visi ruošėmės į Mišias, o paskui į kapines. Į bažnyčią plūdo žmonės. Visi be gėlių. Tik slovakai, kurie jau nedirbo fabrike, rankose laikė gražias kalijų puokštės.

Nukelta į 6 p.

Nerimo algoritmai

Čia dar svetima, Lietuvoje jau viešnia...

Diana PAKLONSKAITĖ

Kartais, kad pastatytm tiltą, kad paruoštm jam pagrindą, reikia su-stiprinti krantus...

Krzysztof Czyzewski

Kai prieš metus ankstyvą Kalėdų rytag sudegė Longfordo katedra, žmonės ilgai negalejo atsipeikėti. Buvo išsitikinę, kad tai tycinis padegimas. Kaipgi šitaip, per pačias Kalėdas! O

neseiniai ne tik Airiją, bet ir patį Vati-kaną sudrebinęs pedofilijos skandalą tik stiprino tą nuojaudą. Didžiulė bažnyčia, miesto kelordis. Prieš keletą metų ir mūsų, tik at-vykiusi nelegalių, šeimininkas, pirmą kartą išleidė į miestą, iš aklinai uždarytos sunkvežimio būdos dūrē pirstu į bokštą su kryžiumi: jei pasi-klustumėt, iš visur matosi... Pasiūrpę miesto gyventojai stebėjo pro langus ir stogą kylančias liepsnas. Pelėnai

biro lyg sniegas užklodami gatves. Šventovė, dar vidurnaktį gaudusi var-gonais ir parklupdžiusi miną įvairia-taučią žmonių, dabar bylojo apie Viešpaties rūstybę. Ar tai Dievo žen-klas, ar kokio nors fanatiko, kersijan-cio už žiaurius kunių nusikaltimus? Kiti kalbėjo, kad gaisras įvyko dėl paprasciausio techninio gedimo ar sproges silumos katilui. Bet sudegė viskas, liko tik akmeninės pajuo-dios sienos. Ir svingėjusia Longfor-

do katedra mažiausiai penkeriems metams nutildė vargonus. Atrakinta nuo ankstaus ryto iki vėlumos, ji bu-vo itin megstama ir vietinių, ir imig-rantų. Neišvaizdus, plynėje riogsantiis miestas, nelabai ką turintis par-optyti turistams, galėjo didžiuotis sa-vo XIX a. katedra, viena gražiausią šalyje, su gausybe bažnytinės reli-kių, muziejumi ir bokštų, iš kurio bu-vo matoma beveik visa grafystė.

O per Vélinės Dievo namai sken-

Čia dar svetima, Lietuvoje jau viešnia...

Atkelta iš 5 p.

Jie nežinojo, kad gėlės čia nepa-geidaujamos. Gal ir gerai, juk nu-skinti augalai nuvysta ant šviežiai supilto kapo, virsdami puvesių krūva. Skaitydama skelbimus laikraštyje kartais aptinku parašyta: neneškite puokščių, geriau pinigus, ku-riuos išleistumėte, paaukokite...

Skaiciav apie vaikiną, kuris mi-re perdozavęs. Jo tévai irgi praše ne-pirkti gėlių, o tuos pinigus skirti re-abilitacijos centrui.

Šalčiausias gruodis, kiek siekia airių atmintis. Tieki sniego buvo už-versta tik 1947-aisiais. Susproginė-jio vamzdžiai, dingo vanduo prieš pat šventes. Mieste prie vandens statinių nusidriekė daug ką susarg-dinusios eilės. Vieni pas kitus va-žiuodavom maudytis. Girdėjau, kaip naktinis stoty nuolat pukši traukiniai. O Longfordo pamaldos persikėlė į berniukų mokyklos sporto salę. Taip ir dalijasi erdvė: dienomis sportuoja vaikai, o vakarais ir savaigaliais vėl sunėšamos dekoracijos, pastatomas altorius, eilėmis išrikuojama galybė kédu-čių. Šiaip jau nelabai organizuoti airių bažnyčioje puikiai tvarkosi. Patikėtiniai iškeltomis rankomis moja parapijiečiams, susodina vi-sus, gražiai užpildydami kiekvie-ną laisvą vietelę net atokiausiam kampe. Dar neipusėjus Mišioms, žaibiškai išdalijamos pintinėlis pi-nigams. Dviem eilėms viena pinta-nėlė. Taip pat mikliai surenkamos. Aš pastatau ausis, tik išgirdusi me-talo cinksėjimą, greitai traukiui iš kišenės paruoštus eurus. Paskui – rankų paspaudimas. Jau kunigui iš-tiesus į mus delnus ir linkint ramybės, ištempiu: ar ta ponutė, trečia nuo manęs, ties ranką, o aš nespė-siu? O tas juodaodis tévelis su kly-kiančiu vaiku, visas pamaldas baksnojančiu man į nugarą, ar jis sugebės pasisveikinti neįsimetęs ne-nuoromas? Gal geriau į jį visai ne-atsisukti? Per keletą sekundžių žiū-rėdama į akis ir tardama: *peace be with you*, spusteliu rankas gal de-simčiai tikėjimo brolių ir seserų. Tiesa, praėjusiais metais, išsišautus kiauliui griupi, buvo nutarta kitiems tik linkseti galva. Slapčia vyliausi, kad ta tradicija prigis visam laikui, deja... Kédutės mano sūnaus mo-kyklo sudėtos labai glaučiai, klū-poti nereikia. Stovi aukojant vyną ir duoną. Sėdi priėmės Komuniją. Komunijos eina viši per kiekvienas pamaldas. Isr pradžiu mane tai ste-bino. Paklausiau bičiulio airio: ar jūs taip einat ir išpažinties? Ne, iš-pažinties eina rečiau.

– O kaip dažnai išpažistate kaltes? – klausiu.

– Na, aš paskutinį kartą buvau prieš dvejus metus...

Sužavėta, kad atsakaiti reikia tik prieš Dievą, eинu ir aš. Tuo la-biau kad likti savo vetejo vidury eilės labai nepatogu, nes visi kyla ir tvarkingai išrikuojasi, dažnai va-dovaujant bažnyčios patarnauto-jui. Sugrįžus vieniems, kyla kita ei-lė ir t.

Pūgoms apsiautus ne tik Vilniu, bet ir Dubliną, bijodama tokiamė šaltyje palikti nekūrenamus namus, o dar po praėjusių metų košmaro, kai buvo atsaukti skryžiai, siemet ryžausi išverti šventes tolui nuo Lie-tuvos.

Kristina pakvietė Kūčiomis. Jo-

lanta – Kalėdoms. Pirmą Kalėdų dieną airiai švenčia su šeimomis ir niekur neina iš namų. Uždarytos vi-sos parduotuvės, aludės ir restora-nai. Laksčiau kaip pamisiu su pirkiniai paskutinė minutė. Kristina paskambino septintą, nepati-kėjusi, kad mes taip vėluojam, o karpis jau visai atsalo. Paskubom aprengėme šunelį naujuoju megztuku, apsvyniojom šalikus ir sē-dom į taksi. Važiavome per triukšmingą miestą švesti tylios šventės. Airiai linksminosi baruose, bandy-dami atsigriebti už tykų rytouj.

Vežiaus vyno, silkės ir plotke-lių (kalėdaičių). Kristinai irgi atsiunti, bet visos sutrupėjo. O mano – ne. Dailios, su įspaustais piešinėliais, lyg vakar paimtos iš kunigėlio. Sie-no neturėjom. Kalėdu ryta bažnyčioj mačiau, kaip žmonės ēmė šiaudus nuo altoriaus. Nežinau, kodėl, bet pasiemiua ir aš. O su Kristina turė-jom susitarti. Pas juos Kūčias šven-ciai truputėl kitaip. Kiekvienas turi po plotkelę, duoda laužti šalia sē-dinčiam, o patiekalamas naudoja ir grietinę, ir kiaušinius. Mano namuo-se vieną plotkelę dalydavosi visi, ir mama griežtai apsieidavo be šių pro-duktau. Jos namiskiai pavalgę susēs-davo prie televizoriaus žiūrėti tie-sioginę Mišių transliaciją. Taigi ir mes po vakarienės žvakų šviesoje nuėjom į šventainę, įjungėm televi-zorių – per Lietuvos kanalą tiesio-giai transliavo Piemenėlių mišias iš Vilniaus katedros.

Galvojau apie mamą, visiškai vieną prie kūčių stalo. Ji į siuntini su kalėdaičiais įdėjo ir „Carito“ žva-kutę. Paprašė: uždekl, tokią pačią uždegsiu ir aš... Mama visada pasa-kydavo gražią kalbą paėmusi į ran-kas plotkelę, paskui – „Tėve mū-s“, „Sveika, Marija“ ir „Amžiną atiliš“, o mes kartodavom iš paskos.

Tik todėl, kad Lietuvos yra mo-čiutė, vaikai visą vasarą bégioja po laukus, važinėja dviračiais, maudo-si Grūto ežere, vaikščia pas lietuvių kalbos mokytojų, o paskridusi rug-pjūti atostogauti randu juos per du-mėnesius išstypusius nuo miško uogų ir Julės daržovių, įdegusius bas-aikoju. Bet jei ta grandis vieną die-ną nutrukėt? Ar turiu iliuzijų grįž-ti, kai neliks artimųjų? Nesi tokia optimistė. Ir žaviuosi optimizmu tū-išvykeliu, kurie tvarko senelių so-dybas ir žemę. Apsodina gėlėmis ir medžiais. Perka butus Kaune ir Klaipėdoje. Neribotam laikui iš-nuomoja artimųjų vaikams. Atos-to-gu metu naujas knygas guldo į švarias lentynas, keletą vis pasi-skolina pusmečiu. Išimyli. Lietu-vis lietuvių. Šventai išsitikinę, kad užsidirbę, kai ateis geresni laikai arba priartės senatvė, grįžt į gimti-nę. Ir atkakliai linksedamis galvas tvirtina, jog net nelabai draugiš-kas požiūris į ekonominį emigrantą jų negąsina.

Tik atvykus į Airiją teko laimė-sutiki daug kitų tautybių žmonių. Portugalų, italių, turkų, ukrainiečių, vokiečių. Mes taip gražiai bendrau-davom, dauždamiesi stiklais kokių airiškam barelyje, sušukdami kaip vienas: į sveikatą, *serefe ar che-ers!* Buvom skirtingi, bet labai pa-našūs. Panašūs savo pasirinktu li-kimu. Sumesti į viena katilą. Skir-tingo amžiaus, charakterių, išsil-a-vimų, religijų... Lenkėm nugaras fabrikuose, statybose, fermose vie-nut vienuteje mažoje salelėje. Ste-bėjomės airiai ir mokėjom vertin-ti, gerbiti vieni kitus.

Atstogaujant Portugalijoje, o po dvejų metų Italijoje, neapleido

mintis, kad čia gyvenantys žmonės yra kitokie. Išdidūs, pasitikintys sa-vimi. Štai koks pasipūtės barmenas atsainiai meta menui italu kalba ant stalo: nesuprant? Prieplaukoj pri-žiūrėtojas šaukia ant mūsų, kad ne-to eilėj atsistojom, ir linguoja galva žiūrėdamas į tokias neismanė-les. Venecija. Siaura tamši gatvė. Užinein į parduotuvėlę. Šeimininkas né nemanó šypsotis. Aldona ne-tycia užkliudo spalvotų makaronų krepši. Šeimininkas niurzgia, rodo į iškilus makaroną, kažką gestiku-liuoja, tikriausiai prašo sumokėti.

Ir plauko valtelėmis jie tarp siaurų kanalų, aukštai iškélė gal-vas, šviltapauja, kažkā šaukia man, stovinčiai ant tiltelio. Rodos, šimt-mecius jie taip plauko: vienoje rankoje irklas, kitoje – mobilusis telefonus.

Va čia tikriausiai šuo ir pakas-tas. Kaip vienas druskininkietis, da-bar dirbantis Longfordo šiukslių perdirbimo īmonėje (mūsų papras-tai vadinamoji šiukslyn), pasakė: čia – švetimas, Lietuvo – svečias. Tai ir yra didžiausia kaina, kurią tenka sumokėti, kad palikai (iš-davei, kaip ne vienas mesteltu) Tė-vyne.

Juk pats pasirinkai, neišvarė nei raudonieji, nei baltieji. Ištvirtinti švetimoj šaly tikriausiai reikia amžinbės. Kitas ir per tiek laiko ne-įstengs. O grįžęs porai savaičių į namus, argi pasipusi namuose?

Kai rudenį perskaičiau, kad Ma-salskio „Foyerbacho“ tikriausiai daugiau nerodys, kelias dienas juodus kamštelius į kartoninę déžutę délioju lyg žemes pardavusi ir, at-sakiusi bendradarbiams, į pertrau-kas éjau viena. Kvailai puoseleju vilti, kad tą spektaklį pamatyti. Gal grįšiu į Druskininkus ne vasarą ir ne per Kalėdas? Lietuviškas teatras, literatūriniai vakarai, nauja draugės paroda ir kavos puodelis po jos aptariant išpūdžius...

Tai kaina, kurią turiu sumokėti.

Graži tradicija parvykus iš Lietu-vos suruošti vaisies. Čiobrelių trauktinė, kumpis iš turgelio, varš-kės sausainiai. Merginos – geros šeimininkės, tad ant stalų puikuojasi ir kiti lietuviški patiekalai. Aha, net vėdarai. O kiaulų žarnos irgi atskrido per vandenyną. Daiva bando užvesti dainą, bet dažniausiai nieko neišeina. Man dar prasčiau. Galu didžiuotis tik savo bulviniai blynais su mėsa. Bet negi kiekvieną kartą kepsi blynus? Cepelinai? Iki šiol nesuprant, kaip iš airiškų bulvių apskritai juos galima išvirti. Todėl kapstausi internete tarp gal-ybės receptų, nenorėdama išduoti mūsų tradicijų.

Juk Naujuosius švēsim pas ma-ne. Tik sūnus be galio nusivyle: nebus *bambioškiu*, nebus fejerverkų, tai kokia čia šventė? Bet turim šal-tū ugneliu. Išeisim į kiemą dešimtą su taurėmis „Alitos“ šampano. Iš-kelsim ugneles į viršų ir užtrauk-smi: „Laimingų metų, laimingų!“

Mano šuniukas klupinės tarp gausybės siūbuojančių kojų, Au-gustė bandys jį išvilioti į kambarį pypsinčiu žaisliuku. Aš prisiminsiu savo kaimynus: airiai Naujujų metų nešvenčia, bet skaičiuoja laikrodžio dužius prieš vidurnaktį. Mano keistuoliai kaimynai iš Nigerijos? Tikriausiai ne... Iš dešinės – lenkai. Manau, jie kelia taures į viršų tuo pat metu kaip mes. Paskui valgo tor-tą, kaip visi normalūs žmonės ruo-siasi į *pub'q*, jau beveik ir pamiršę, kad dar reikia sulaukti dyliktos. Sulaukti Naujujų metų Airijoje.

Ad rem

Prabočyk, paskubėda

Jurgis GIMBERIS

Vasara, rytas...

Ne paukščiai mane pažadina ir ne Saulės spindulys. Ne žadintu-vo melodingu trelė ir ne Balandė-lės amžinas balsas. Butelių surin-kėjai ir „daikteliautojai“ (anot Eu-genijos Stravinskienės ir Astridos Lindgren) eina po langais pro šalį ir kalbasi apie meilę bei reikalus. Keičiasi nuomonėm, dalijasi „ma-tais“ ir informacija, ir aš pabundu. Ir plati diena prieš akis kaip kol kas nepatirta laimė, kaip iškiles pro lengvą rūkų vilties krantas, kaip kerintis sirenos balsas, kaip nauja šešiasdešimties TV kanalu program...

„Ką tu, blia-ma, velkiesi kaip suvažinėta!“ – pasiekia mane mano brolio daikteliautojo balsas, bet sakio ne man, o savo partnerei. Matyt, skuba, informacijos srauto ne-samas, o šioji, užtrukusi prie eili-nės „urnos“, atsilieka. „Ką aš kal-ta, blia-ma, kad aš nespėju, su ta-vim čia visos kojos iš šiknos išsi-narins, su tokiu paskubėda“, – at-sako mano brolio daikteliautojo mylimoji, ir aš guliukai nudieg-tas. Koks žodis!

Kadaise skaiciav Kiplingą. Ten buvo tokis žmogus, vardu Teguma-jus Bobsulajus, ir tas vardas rei-škė: „Žmogus, kurio kojos niekada neskuba.“ O čia „paskubėda“ – žmogus, kuris vis skuba ir skuba – koks žodis!.. Ir aš apsipliu ašaro-mis, dar net iš lovos neišslipęs, gu-liu sunkiu minčių ir jau netek-ties prislėgtas – koks žodis! – o juk neišgyvens... Uzsmaugs jį Komisija vos gimus, kaip ne vie-ną jau užsmaugė. „Suokalbi“ už-smaugė, „susimildama“ užsmaug-ė, „stiklorių“ užsmaugė („Vag-norių“, beje, paliko) ir „paskubė-dą“ užsmaugs. „Didžioji kalbos klaida“, – sakys...

Jeigu jau grįžom į inkvizicijos ir cenzūros laikus, atsiverskim šių laikų „Tarptautinių žodžių žody-ną“ (Vilnius, leidykla „Žodynai“, 2001 metai po Kristaus). „Komisi-ja“ – grupė asmenų, kuriems pa-vesta atlkti tam tikrą užduotį, pvz., „revizijos komisija“ ir t. t. Taigi, šiuo požiūriu žodžių sam-plaika „Valstybinė lietuvių kalbos komisija“ yra mirtina kalbos klasa. Geriausiu atveju – miglos. Tas pat kas – „oro“, „dvasios“ ar „me-tų laikų“ komisija. Manau, Komisi-jos veiklą kaip nors įvardijus (pvz., „Valstybinė lietuvių kalbos revizijos komisija“, „priežiūros“ ar „sterilizacijos“), ji gali pasiroy-dyti įtartina Konstitucijos požiūriu. Kalba yra tautos ir kiekvieno piliečio privati nuosavybė, ir vi-sokie draudimai, leidimai, o juo-lab piniginės baudos, skiriamos kalbos vartotojams, vargu bau-gali būti teisėta Komisijos veika.

Antroji mirtina kalbos klaida yra terminas „ntk.“ „Neteiktina“ – var-totina uždaruo aplinkoj. Išventintu-jų būrelis nusprenžia, kad vienas ar kitas žodis kalbos vartotojui draustinas, todėl visiems savo pa-daliniams siunčia aplinkraščius su neteiktinu žodžiu sarašais. Sieji, pa-teikdami tuos žodžius man, eili-niam kalbos vartotojui, turėt įsperti „nevartotina“. Greičiausiai „neteiktina“ laikomas gražesniu žodžiu nei „nevartotina“, todėl jis man patei-kusieji ir rašo – „neteiktina“. Matyt, norėta daužyti liniuote per na-gus, bet kad tai civilizuotai ir pa-doriai atrodyt. Visi mes labiau ar mažiau mėgstam kičą, bet „Dabar-tinės lietuvių kalbos žodyne“ turė-tu būti ne „neteiktina“, o „nevarto-

tina“, jeigu šiaip ar taip jau tie žodžiai pateikti. Be to, nereiktu taip uoliai tame žodyne kapstytis, ne-turėtų 2000 mūsų eros metais išleis-tame žodyne po dešimties metų de-šimtys žodžių virsti „ntk“. Never-tėtų nei iš šio, nei iš to išradinėti „polinksnio“, kuris ilgą laiką buvo tikras našlaitis, kol didelėmis pa-stangomis jam buvo pagimdyta po-ra broliliuk. Tai greičiau panau-ja TV „Paieškų tarnybą“ arba iki šiol nežinotan antrajį apendiksą.

Iš naujausiu laikų periodi-kos... „...dirbo įvairių darbų“, „...jeigu jūs varto-jate tą vaistą“, „...dabar almanachas jau keli me-tai rodo gyvybės ženklu“, „...visa-da pas ją gydė dantis, nes šioji da-rė didelį nuolaidų“, „...kaip gaila, kad reikia išmesti maisto, kai tiek daug alkstančių žmonių pa-sauluje“...

Kaip gaila, kad užmiršom, jog tam tikros veiksmožodžio formos derintinos su atitinkamais linkniais, o kilmininkas reikalauja vie-nokio ar kitokio skaitvardžio. Antanas A. J. sako, kad kalti pernelęg stropūs redaktoriai. Mano galva (mano Balandėlė, perskaičius „Ne-muną“, stebisi, kad bent penki au-toriai, visi kaip vienas sako „mano galva“), taigi, mano galva, tie redaktoriai buvo, kaip rusai sako, „apdėtu valdžia“ žmonių išprovo-kuoti ir iki šiol prievertaujami.

Pasakoja Liutauras D... Leidyk-los redaktorė žadėjo „padaryti“ jam stilium. Algimantui Č. jau „pa-darė“, dabar padarysianti ir jam. Liutauras 20 metų Lietuvos RS na-rys, filosofas ir aukštosioms mokyklos dėstytojas, todėl manė, jog stiliu turi ir pats. Naivuolis... Algimantas Č. irgi, beje, neprastas. Jau gerokai subrendės žurnalistas, Ra-šytojų sąjungos narys nuo 1959 m., buvęs reprezentacinio laikraščio redaktorius. Stilius – tai individu-alu, mergaitės. Mano galva, kažkas papuvę mūsų kalbos karalystėje, kai vakarykščiai mokinukai kariškomis priemonėmis moko mus kalbos ir „daro“ stiliu. Ir triū-sia jie daugybėje redakcijų, leid-yklų, savivaldybių, ir visų jų ne-sužiūrėsi, o jų darbas ne visada ma-lonus Kalbai. Nes redaktoriai bijo laikančiu Kalbos istatymo vėzdą, dirba drebančiomis rankomis, o istatymas, mano galvos nuome-ne, aiškintinas Konstitucijos po-žiūriu. Dievaži, man gaila Kalbos, gaila pačios kalbos sutvertą, bet

Etažerė

Eiti véjo bégiai

Erika DRUNGYTĖ

Ilgai mėgautis kuo nors vienu – neįmanoma. Visa apkarsta, kad ir kaip saldu pradžioje buvo. Net ir puiki poezija tampa nepakeliamą – todėl, kad puiki, nes pukaus negali išlaikyti be pertrūkių. Negali išlaikyti ir nuolatinio skaitymo. Nesvarbu, kas tai būtų. Galvą kartais dera palikti tuščią – leisti vėjui viskā išpūsti, lietui išlyti, saulei išgarinti. Tušumas ir meditaciją, štai ko man dabar reikia. Atsiriboju nuo literatūros, bet... Bet, prieš pasakydama „Iki pasimatymo“, dar mėginsiu suregzti keletą minčių apie nuostabą prazą. Lietuviai – labai geri poetai. Nedaugelis lietuvių yra puikūs prozininkai. Ir kai jau pavyksta kokį gardū kąsnelį nutverti – džiaugiesi iš visos širdies. Girdžiu tuos purkštavimus ir prieštaravimus, kuriais palydite pastarajį sakinį. Kiekvienas vertina asmeniškai. Žinau, kad mūsų poezija – aukso lobynai. Tad koks ryškumas tūt, kurie nustebina ir proza! Panašiai kaip lietuvių fotomenas – gryna poezija. Bet ir joje atsiranda tokia netikėtų dalykų, kad iš karto pamatai ir nustembi.

Vis labiau žaviuosি Renatos Šerelytės kūriniai. Jos vietoje įvardijimą „poetė“ tikrai išbraukia iš CV, nes ji yra prozos kūrėja – žavinti, nepaliaujanti stebinti. Pasakutinysis jos romanas tikrai puikus ir vertas liaupsių: **Renata Šerelytė „Véjo raitelis“: romanas. – Lietuvos raštojų sąjungos leidykla, Vilnius, 2010.**

***

Reiškinys, kurį mistikai vadina „tamsiaja naktimi“. Tai ilgas ir skausmingas žmogaus nuskaistinimas, kuris, jų manymu, neabejotinai patiriamas susi-vienijant su Dievu.

Keista, daug kas nušvistę gerokai kitaip, gal netgi sustotų į deramas vietas, jeigu iš „tamsiosios nakties“ pozicijų sugebėtume perskaityti, tarkim, kad ir Oskaro Milašiaus poeziją.

***

Talentinges žmogus iš dalies yra ir trumparegis. T. y. savo veiklos sriti dažnai pastatantis į visatos sąrangos centrą.

O bet koks bet ko suabsoliutinimas, netgi iš meilės, – trumparegystė.

Kita vertus, antraip, matyt, niekados nebuvo ir nebus.

Juk neįmanoma aprépti daugiau, negu įmanoma.

Nes neįmanoma visuomet yra daugiau, negu įmanoma.

cave canem

gos leidykla, Vilnius, 2010. Knygos siužetas nėra labai įmantrus, tačiau keičiasiems veiksme aplinkybės, spalvingų charakterių veikėjai, stebuklinio realizmo ir detektyvo stilius, puiki kalba, gebėjimas išlaikyti intrigos įtampą – visa tai tampa puošte privalus, kurie reikalingi geram romanui. Kadai monotonišką ir vienspalvį, iš apmąstymų pinamą ir nedinamišką pasakojimą rašytoja paliko praeicių, ir dabar vis labiau aiškėja jos veržli, spalvinga, šmaikštis prigimtis, intriguojančia, paslaptinga kūrybos jėga išsiveržianti naujuose tekstuose, skirtuose ir suaugusiesiems, ir vaikams. Gal nebūtų visai tikslu, jei dabar palyginčiau „Krakatukų pievelę“ ar „Trenktukę, Liūno vaiką“ su „Véjo raiteiliu“, bet visgi bendrybių esama: nuotykiai, mistika, mitologija, sapnų ir realybės supynimas, dinamiškas siužeto plėtojimas, puikaus humoro atsklandos, intertekstualumas. Renata sukūrė labai savitą stilių, kuris pritraukia Gintaro Beresnevičiaus, Gabrielio Garcia Marquez, Agathos Christie pavardes. Argi ne aukščiausio meistriskumo mokyklos iškaba?

Naujajame Renatos romane nuostabiausia yra tai, kad, perskaitęs net nedidelį „gabaliuką“, jau „negali sustoti“. Juokinga, jog pastebėjimas primena reklamos šūki, bet intrigos privalus, be abejonės, yra didysis romano plusas.

„Ženia nutilo. Pažvairavo į Sigutę, kulinu išrausė duobelę, sulygino ją ir pikta tarstelėjo:

– O čia kas – užsimovėm ant mistikos ir likom išdurti?

– Nematau čia jokios mistikos.

Ženia prunkštelió.

– O karučiai vežiojamas senelis?

– O kuo tu jį vežiosi? Invalido vežimėliu... Čia jis nepravažiuos. Žolė kaip tundroj.

– O mėlyno kraugo giltinė...

– Labai liesa moteriškė, ir tiek. Gal netycia kaspinuotų prario.

– O moteris su mokasinais...

– Su mokasinais čia patogiai, negu su aukštakulniais.

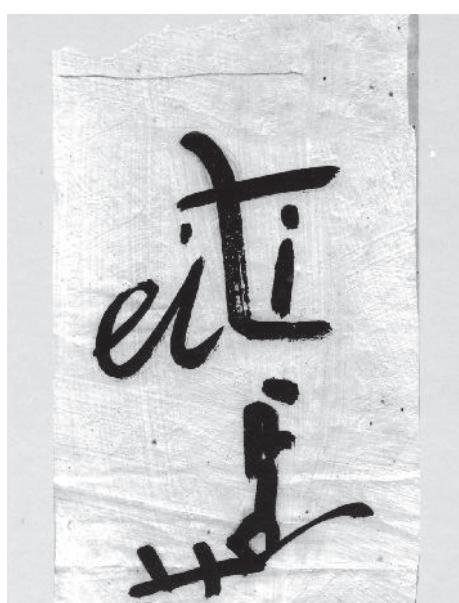
Ženia sušnarpštė nepatenkinta.

– Eik tu sau. O mergaičiukė siauruomis akimis?

– Nelaimingas vaikas.

Ženia nutilo. Atnisėdo ant žolės prie balaiai rusenancių žarijų, kiek patylėjusi tarė:

– Tai kas tada man belieka?

Valdas Papievis / eiti / romanas

Niekas jai neatsakė.

Ženia palingavo galvą.

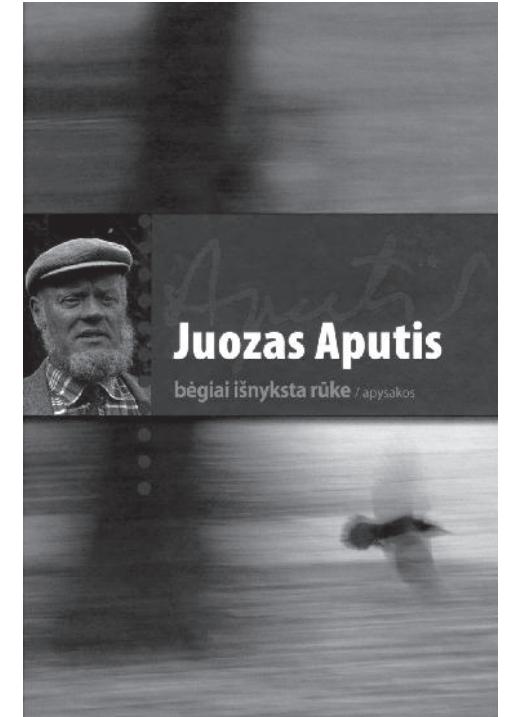
– Gudručiai, – sumurmėjo, – į pačius sunkiausius klausimus atsakymų paruoše neturit.

– Spręsk pati.

Iš nakties kaip šmékla išniro ponia Jazdzia su Saša, stumdamos karutį – jame išdidžiai sėdėjo senelis, apkabinęs dešimties litrų talpos butelį su gumine žarnele. Butely burbuliuodama ir pukšdama sproginėj nerimastinga, į pelkę panaši substancija.

Tai tik viena tų kutenančių romano vietelių, bet yra kur kas tylesnių ir mąslesnių, kur kas labiau provokuojančių ir gluminancių arba verčiančių kvatotis. Tikiuosi, suviliojau. Greitai skaitantiesiems – garantuotas trijų vakarų malonumas.

Lėtėsniės eigasties ir mėgstantiesiems ant liežuvio ilgai tirpstantį šokoladą siūlau be galio grakštų ir poetišką romaną: **Valdas Papievis „Eiti“: romanas. – Lietuvos raštojų sąjungos leidykla, Vilnius, 2010.** Prano Gailiaus piešiniai iliustruota knyga ir vizualiai maloni. Manau, kad tai autorius savykis su savo kūriniu – neišleisti bet kaip, apipavidalinti tekstą atitinkančiomis iliustracijomis, nes knyga yra visuma. Kitas dalykas – romano kalba. Tai ne tipinė prozos, bet labiau poezijos kalba, kuriai būdingas žodžių tvarkos sukeitimas, pauzės, nutylėjimai, vaizdingumas, metaforos. Ar galėtų būti neromantizuotas savykis su Provansu, su ta levandų mėlio ir svaiginamo kvapo žeme, kurios mes nepažištame, bet nujauciami kerinčią jos galią? Visaip gali būti. V. Papievis labai subtiliai geba pasakyti ir tai, kas užplūsta širdį nuo reginių ir švytinčios vietovės auros, ir nutylėti, kas taptų banalumu. Taupūs dialogai, taupios emocijos ir gražūs aprašomieji sakiniai – rašytojo gebėjimas sukurti įsimenantį kalbėjimą, kurio galima klausyti labai ilgai. Romano veiksma tempas neskubrus, keistai išsilydės laike ir erdvėje, priverčiantis nepaliaujančias skubeti skaitytojo mintis stabdyti, stabdyti, stabdyti... Tai ramaus ir oraus žiūrėjimo į tame supantį pašaulį būseną. Buvimas ir mėgavimasis tuo, kas yra čia ir dabar. Kad ir kaip būtų keista, lietuvių ējimas Provансo žeme labai priema kokį nors Rytų vienuolio keliavimą

Juozas Aputis

bégiai išnyksta rūke / apysakos

be tikslu, tiesiog stebint ir priimant, perkraštant visa per minčių rėti ir neužstringant. Lyg kinų kaligrafo teptuku P. Gailiaus piešti piešiniai geriausiai iliustruoja šią intuityviai suvokiamą asociaciją. Ramybė. Ramybė prote ir širdyje, nors kūnas eina. Negali neiti. Kol gyvas. Toks tad trumpas V. Papievio knygos pristatymas. Knygos, kurią iš tiesų verta perskaityti. Skaityti su malonumu.

Na, o trečioji knyga Juozo Apučio – tikro žodžio meistro, lietuvių prozos klasiku, palikusiu mums daugybę kūrybos turtų – apysakų knyga, išleista priešmirtine rašytojo valia. **Juozas Aputis „Bégiai išnyksta rūke“: apysakos. – Lietuvos raštojų sąjungos leidykla, Vilnius, 2010.** Tai pakartotinis apysakų „Prieš lapų kritimą“, „Rudenio žolę“, „Vargonų balsas skalbykloje“ ir „Skrudzėlynas Prūsijoje“ leidimas. Kūrinius autorius dar kartą buvo redagavęs, parengęs spaudai. Pabaigos žodyje J. Apučis teigė: „Visą savo gyvenimą rašytojas rašo vieną knygą. Knygą pavadinimai kitokie, herojų vardai kitokie, pasakotos istorijos kitokios – būtos ar grynai fantazijos sukurtos, – o kūrybos medžio šerdis ir šakos yra to paties autoriaus, gyvos jo mintimis, jausmu, gaivališka ar medituojančia egzistencija.“ Regis, autorui buvo ypač svarbios šios apysakos, jei tiek kartą prie jų grįžta, taisyta, tobulinta. Be galio įdomus pabaigoje pateikiamas knygos redaktoriaus Valentino Sventicko trumpas vienos apysakos išstraukų palyginimas. Kaip tekstas kito, kas buvo pridėta, kas išbraukta, kaip pasisuka veiksmai, kokie randasi žodžiai? Tokie palyginimai gali tapti nuostabiai tyrinėjimų medžiaga, kūrybos proceso atodanga.

Apie pačius kūrinius nekalbėsiu. Jie arba yra žinomi, arba bus naujai atrasti. Kelis sakinius tenorėčiau pridurti apie meistrystę. Net neabejokite – jei pasiilgote sodrios, vaizdingos, plaukiančios, visus skonių, spalvas ir pustonius bei šešelius atliepiančios kalbos, jei pasiilgote tų dalykų, kuriuos pavadiname vienu žodžiu – tikra, J. Apučio apysakomis džiaugsitės. Klasikų knygas reikia ne turėti lentynoje, bet skaityti. Jeigu visa radosi iš žodžio, jeigu žodis užmuša ir pagydo, kokios didelės vaistinės ir gydomosios vonios yra jūsų namuose! Tereikia vakaraus nejungti televizoriaus, radijo ar grotuvo, pasiimti iš lentynos knygą, patogiai atsisėsti tyloje prie lempelės ir skaityti. Jei to nedarėte iki šiol...

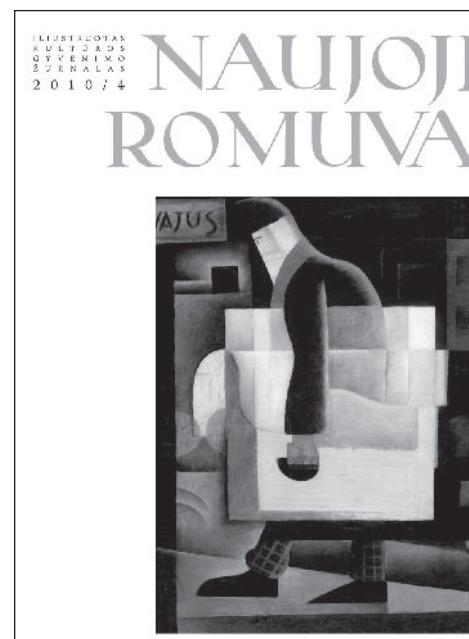
„Naujoji Romuva“ 2010/4

Alfas PAKĒNAS

Sausio viduryje Juozo Tumo-Vaižganto muziejuje gausiai susirinkusiems kultūros žurnalo „Naujoji Romuva“ gerbėjams buvo pristatytas paskutinis praėjusių metų numeris, o kartu kulkiai paminėtas šio leidinio 80-metis. Pirmoji „Naujoji Romuva“ pasirodė 1931 m. sausio 1 d. Tai buvo iliustruotas savaitinis kultūros gyvenimo žurnalas – jis bei redaktorius ir leidėjas Juozas Keliutis dar prieškario laikais tapo gyva spaudos legenda. Pirmajį numerį „palaimino“ ne tik kan. Juozas Tumas-Vaižgantas, ant žurnalo viršelio parašės „Prašom užsisakyti idėjinį mano laikrastį“, bet ir prezidentas Antanas Smetona, Kauno arkivyskupas metropolitas Juozapas Skvireckas bei griežtasis prelatas Aleksandras Dambrauskas-Jakštės, priminės leidėjams, kad „kiekvienas gero laikrastio straipsnis turi būti ne šaltas kaip akmuo, o karštas kaip širdis, nes tik per širdį tepasiama skaitytojo širdis“.

Maironio lietuvių literatūros muziejaus fonduose tarsi tikra brangenybė saugomas tas pirmasis, jau nuo laiko paauksvės, iplėstais kraštais „Naujosios Romuvos“ numeris. Tarp jo autorių – Bernardo Brazdžionio, A. Dambrausko-Jakštė, Antano Maceinos, Mykolo Vaitkaus, Alės Sidabraitės – ir Vaižgantas, pateikęs savo kelionių po Italiją vaizdus, pavadintus „Nuo Vezuvijaus“: „Panatyk Vezuvijų ir numirk, nes vis tiek daugiau nieko tiek gražaus nebepamatysi...“

Ziemiško šeštadienio popietę į muziejų rinkosi kauniečiai rašytojai: Tautvyda Marcinkevičiūtė, Petras Venclovas, Eglė Perednytė; aktoriės Olita Dautartaitė, Kristina Kazakevičiūtė, šio – jau 573-jojo – numero

bendrautoris prof. Stasys Girdzijauskas bei svečiai iš Vilniaus: vyr. redaktorius Andrius Konickis, poetė Rita Makselytė, prozininkas Vytautas Girdzijauskas. Iš Ukmergės atvyko jauna poetė ir žurnalo debutantė Giedrė Jarmolavičienė.

Popietėje netrūko geros nuotaikos, įdomių, originalių minčių – apie kūrybą, gyvenimą, net apie ekonominę krizę. Prof. S. Girdzijausko pasvarstymai apie banguojančius ekonomikos dėsnius nuskambėjo tarsi esė ar eiléraštis proza. Jo rašinys „Pabaigos pradžia“ su paantrašte „Logisto samprotavimai permanentinės krizės tema“ tikrai sulaunks skaitytojų dėmesio. Manau, abejingų šiai publikacijai nebus. Kaip ir panašaus pobū-

džio prof. Romualdo Grigo studijai „Gelbėjimosi rato“ sociosofija: tik 12 imperatyvų“. Pasak autoriaus, „nerasime mažančio lietuvių, kurio nepersekiotų nerimas ne vien dėl savo tautos, savo valstybės likimo, bet ir dėl visuotinės dramos, vykstančios pasaulyje įsitvirtinus rinkos fundamentalizmui. Taip nutiko paplitus tam gyvenimo būdui ir tai pasaulio tvarkai, kurias diktuoja vargai besutramdomi ekonominiai interesai ir egoizmas. Bendrą šiuolaikinės civilizacijos foną bei kryptį lakoniška forma yra nusakęs poezius Benediktas XVI: „Gyvename dvasios dykumo...“

Apie dvasios dykumą, labiau lietuvišką, žurnalistė Tatjana Jasinskaja (i lietuvių kal-

bą išvertė A. Konickis) kalbasi su žinomu išeivijos poetu Tomu Venclova, kuris taip pat teigia, kad laisvės sąlygomis gali laimeti ir, deja, dažnai laimi primityviausi ir godžiausi žmonės: „Būtent jie aktyviai už kitus naudojasi tuo, kas buvo igyta bendromis pastangomis prieš 20 metų.“ Šio pokalbio pavadinimas ir guodžiantis, ir kviečiančius susimąstyti: „Lietuvių kalba neišnyks. Kad tik neišnyktų žmogiškumas...“

Viena gražiausių ir labiausiai jaudinančių žurnalo publikacijų – „Bitlas – neįminanta, gal net neįmenama mišlė“. Tai Lauros Ragaištės ir A. Konickio parengti Enriko Kačinsko, Rimo Idzelio ir Povilo Urbšio fragmentiški prisiminimai apie panevėžietį Stasį Petrauską, kuris šviesiomis, bet liūdesio sklidinomis akimis kartu su sūneliu Matu žvelgia iš Algimanto Aleksandravičiaus nuotraukos. „Mūsų civilizacijos šiukslyne jis buvo atskira salelė. Padorumo, dvasinumo, darbingumo sala, į kurią visi mes éjome. Jis nešaukė né vieno, nebėgojo po visur, neieškojo nei tavęs, nei manęs. Tačiau visi pas jį éjome“, – prisimena E. Kačinskas. „Panevėžy buvo du dėmesio verti objektai – Miltinio teatras ir Petrauskas. Po spektaklio visi pas Petrauską varydavo. (...) Buvo pakankamai žinomas uždarose sferose – išprususioj aplinkoj; tapė, turėjo aštū liežuvį, buvo dosnus, linksmas, prieštarinas“, – pasakoja R. Idzelis. Spausdinamas nemažas pluoštas S. Petrausko minčių ir sentencijų, jo dailės darbų ir skulptūrų nuotraukų. Popietėje dalyvavęs žinomas rašytojas, Petro Cvirkos premijos laureatas V. Girdzijauskas pripažino, kad šis praéjusius metus vainikuojantis žurnalo numeris ypač įdomus ir įtaigus – jame daug geros publicistikos, eseistikos. Ir geros poezių: Aido Marceno, G. Jarmolavičienės, Algimanto Lyvos, Ernesto Noreikos ir Agnés Sutkutės bei portugalų poeto Jorge'o Melicias eiléraščių, kuriuos išvertė Sonata Paliulytė.

„Ateik kaip troškimas galingas...“

Alfredas GUŠČIUS

Gražiai viename interviu, esančiame 2009 m. išleistoje kūrybos rinktinėje „LIETUVA, mano pavasari“, apie save yra pasakiusi Dalia Milukaitė-Buragienė: „Kaip gydytoja oftalmologė aš gyduo akis, o kaip poetė – žmonių sielas...“ Akys nuo seno filosofų yra vadintinos „sielos veidrodžiu.“ Akis daktarė D. Milukaitė gydo ir tūria šiuolaikinius vaistus ir prietaisais, o poetė Dalia sielas – senais tradiciniai lyriko metodais. Tai – jausmas, nuotaika, nuosirdumas, išpažintis, sentimentai, prisiminimai. Poetinis D. Milukaitės mąstymas remiasi būtent tokiu, sensualiniu, tikrovės pažinimu ir analogiška menine išraiška. Kad ir kokią temą autorė liestų, visada ji bus išgyvenama, literatūriskai perteikiamai lyrinėmis/sensualinėmis meninėmis priemonėmis. Ji daug rašo apie savo tėviškę, Šeštakus, apie Žemaitiją, kurioje ilgai gyveno (Naujoji Akmenė), apie ižymius tautiečius (Simona Daukantą, Maironį), apie savo garsujį dėdę, knygnešį, leidėją Antaną Miluką. Ir visais atvejais temose paliesta tikrovė pirmiausia traktuojama jausmiškai, sentimentalai, kartais patosiškai, romantizuotai.

Autorei svarbu prie iškeltos temos prisileisti jausmu / širdimi, išreikšti savo šviesią nuotaiką, tvirtą pozityvą.

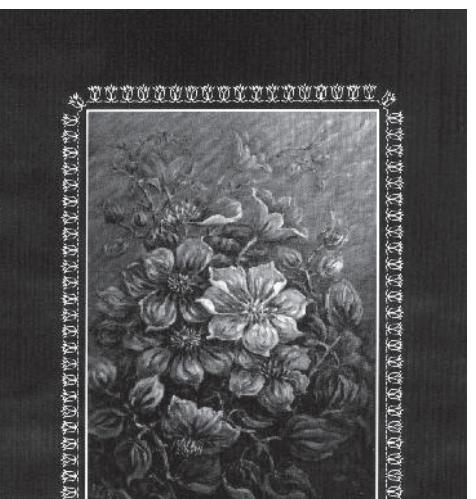
D. Milukaitė-Buragienė – šviesios, optimistinės pasaulėjautos autorė, nelabai tesidairanti į dabartinės poezijos lankas, kuriose auga keisti, sudėtingais vardais vadinti, netipiski mūsų kraštui augalai. Tai – novatoriška, postmoderininistinė literatūrinė kūryba, kurioje tradicinę poezią sunku atpažinti, nes joje vyrauja forma, efektais, vadintamejį intertekstai. Tokios kūrybos autorai ne itin suka galvas dėl adresato, tuo labiau dėl jo sie-

dainuoti nemoku, / Meilės kančia per ilga. / Nereikia vienatvés ir ilgesio šokio, / Reikia tavęs, tik tavęs... /...Audra vél, audra / Ir vienatvés širdies negalia.../ Reikia, mielasis, tik vieno tavęs.“ Tikrą jausmą, autentišką lyričinio subjekto nuotaiką gali sugadinti net vienės neadekvatus žodis, palyginimas. Toks, deja, negailestingas poetinės tiesos ir tikrovės santykis, – kas gali tikti asmeniniame meilės laiške, tas netiks meilės eilérastyje...

Nelengva vertinti intymiąjų meilės lyriką, ypač kuriama tokiu jausmingu, sentimentalų autorų kaip D. Milukaitė-Buragienė. Neretas jos eiléraštis yra kaip spontaniškai išsilieję jausmai, kaip atviri, nuosirdūs meilės prisipazinimai (ar nuoskaudos) laiške arba dienoraštyste. Žinau, kad tokia lyrika populiar tarp vyrėnės kartos skaitytojų, kurių estetinis skonis ugdytas daugiausia tradicinės bei jausminės poezijos kūrėjų, ypač moterų.

Lengvai / patogiai analizuoti tokius eiléraščius, kurių „pasakojimas“ labiau struktūruotas, kuriuose lyrinės išpažinties monotonija tramdoma didesnį dramaturginį užtaisą turinčiais kontrastais, o eiléraščio subjektas iš romantizuotų padangių nuleidžiamas ant nuodėmingos žemės.

Cia neučia atsiranda noras priminti kiekvienam geram eiléraščiui būdingą žodžių skalsos („kiekio“), potekstės gilumo ir meniškuo dermę. Žinoma, jos pobūdis priklauso nuo eiléraščio žanro, temas, idėjos santykio. Ilgame, žodingame eilérastyje tas santykis bus kitoks, tačiau meniškumo reikalavimas liks tokas pat. Tinkamiausia palyginti panašaus žanro ir tematikos kūrinius; šiemet pasirodė Inezos Juzezefos Janonės meilės lyrikos rinkinys „Su Tavimi be Tavęs“, kuriame irgi vyrauja atviria išpažintis mylimajam, nevengiamą sentimentą, patoso. I. J. Janonė dažnai išpažintinio eiléraščio dermės pasiekia reikliai kontroliuodama jausmo atitinkamą pasirinktam žodžiu, stiliumi. Didesnę funkciją jis skiria ir potekstei, „antrajam“ eiléraščio planui. Tokiu būdu ir nudė-

DALIA MILUKAITĖ-BURAGIENĖ
PAVASARIŲ TOLIAIS TYLIAIS

vėti poetizmai (lakštingalos, žvaigždės, žiedai, rožės, rasos...) tarsi atgyja, atsinaujina – „subtilioji lakštingala / vél pavasarį gieda / jos giesmė / lydi / pievom / kaip / būties / fenomenas / bet / nejaudina / sielos / néra durų / išeiti / be Tavęs / antitezén...“

Kalbant apie meilės lyrikai būdingą pakilių jausmų antplūdį ir ornamentuotų žodžių gausą, verta priminti, kad mylimojo nebūtina ieškoti ilguose eiléraščio posmuose ar palyginimų dekoratyvinėse girliandose, nes galbūt jis slepiasi lajkoje miniatiūroje...“ Gal Tu esis visai arti? / Gal mano sielos tyrlaukiuos / Vilties daigelį sodini?“ (Birutė Pukelevičiūtė). Norisi pasakyti, kad ir D. Milukaitė-Buragienė, ir kitos apie meilę rašančios poetės vartotų kuo platesnį stlistinį-žanrinį arsenalą. Tik itin reta moteris, drabužių spintoje teturinti dvi tris sukneles, atrodyti gražiai ir galės konkuruoti su tomis, kurių spintos lūžta...

*Dalia Milukaitė-Buragienė, Pavaras tyliais, – Kaunas „Printėja“, 2010.

Algimantas ŠVĖGŽDA.
„Einantis jaunuolis“.
1975. Kart., temp., al., 170 x 75
cm. Lietuvos dailės muziejus.

Nacionalinėje dailės galerijoje – Algimanto Švėgždos parodos atidarymas

Vasario 4 d., penktadienį, 18 val. Nacionalinė dailės galerija (Konstitucijos pr. 22, Vilnius) kviečia į parodos „Algimantas Švėgžda (1941–1996). Tapyba, grafika, piešiniai“ atidarymą. A. Švėgžda – vienas išskiliausių XX a. Lietuvos menininkų: tapytojas, grafikas, piešėjas, mastytojas, mokytojas ir patriotas, palikęs didžiulį kūrybinį palikimą.

Vasario 4 d. 11 val. NDG auditoriuje rengiama parodos atidarymų skirta spaudos konferencija, kurioje dalyvaus Lietuvos dailės muziejaus direktorius Romualdas Budrys, Nacionalinės dailės galerijos vadovė Lolita Jablonskiene, parodos kuratorė, dailėtyrininkė Ramutė Rachlevičiūtė, menininko našlė Agnėte-Rafaelė von Bekker-Švėgždienė, jo sunus smuikininkas Martynas Švėgžda von Bekkeris ir duktė Justina Švėgždaitė.

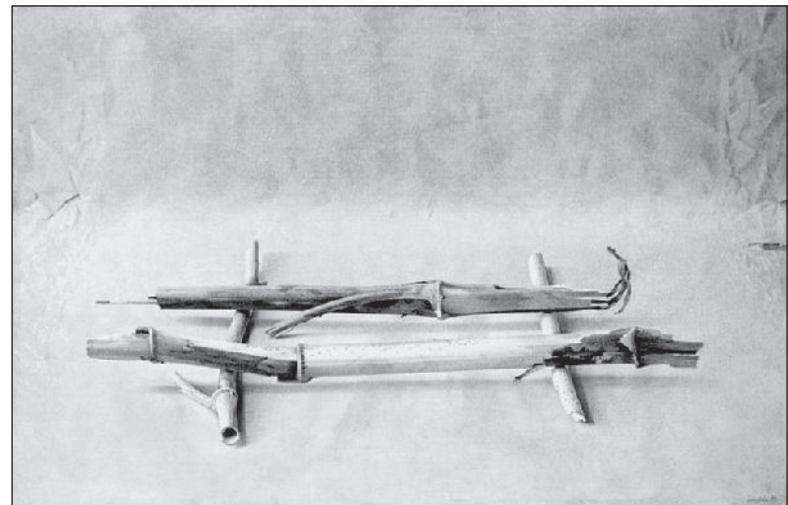
Ši paroda – iki šiol išsamiausias plėtros ir įvairios dailininko kūrybos

pristatymas. Joje bus galima išvysti menininko kūrinius nuo mažai žinomų ankstyvųjų, sukurtų Lietuvoje, aprėpiant ir didelio formato poparto stilistikos drobes, iki vėlyvųjų („vokiškojo periodo“) – meditatyvių – tapybos ir grafikos darbų. Ankstyvieji kūrinių, pasak parodos kuratorės Ramutės Rachlevičiūtės, anuomet stebino aistringu jaunatišku veržlumu.

„Vokiškajį periodą“ pristatant, parodos dalyje žiūrovai galės pirmą kartą pamatyti pilnus ciklus „Tibeto piešinims“ ir „Amerikos čiabuviams“.

Parodoje eksponuojami fotografiniai menininko portretai ir kino juosteje užfiksoti A. Švėgždos gyvenimo akimirkos bei jo paties sukurtas filmas leis plačiau pažinti dailininko asmenybę ir jo kūrybinę aplinką. Menininko sumanymus geriau suprasime pasidomėjė jo parašytais tekstais – pamastymais ir filosofinėmis mintimis apie kūrybą ir gyvenimą.

Parodoje eksponuojami kūrinių iš Lietuvos dailės muziejaus, Naciona-

Algimantas ŠVĖGŽDA. „Laimės šulinys“. 1985. Drb., temp., 54,5x85 cm. Lietuvos dailės muziejus.

linio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus, Vilniaus dailės akademijos bei privačių rinkinių.

Parodą remia Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, Labdaros ir paramos fondas „Laisva valia“.

Lietuvos dailės muziejaus Nacionalinėje dailės galerijoje paroda veiks iki 2011 m. kovo 20 d., vėliau ji keliaus į Kauną, Klaipėdą ir Šiaulius.

Įėjimas į galeriją parodos atidarymo dieną nemokamas.

Juozapo Albino Herbačiausko atminimo ženklai

Atkelta iš 2 p.

– Anksčiau gyvenote visai netoli namo, kurio sieną šiandien paženklini atminimo lenta?

– Aš sukrėstas, kad gyvenau šalia J. A. Herbačiausko namo ir to nežinojau. Vis dažniau pastebiu, kaip jis grįžta ne tik man. Atidengta atminimo lenta, pasirodo naujos knygos, mes statome spektaklį – tai tikra Dievo režisūra.

Šiandien mums jo reikia net politiškai, nes niekas kitas geriau už jį nepasakė, kad lietuvių ir lenkai, jei nori būti laisvi, turi pripažinti vieni kitų nepriklausomybę, stoti Europoje petys į petį. Gaila, bet pastaruoju metu matyti vis daugiau nesutarimų. Valstybės saugumas priklauso nuo tautos susitelkimo ir dvasinių nuostatų, o ne nuo ginkluotės gausos.

Atminimo lento autorius
skulptorius Stasys Žirgulis.

J. A. Herbačiauskas tvirtai tikėjo menininko misija. Dabar mes įsitikinė, kad menininkai kuria produktą, nėra išskirtiniai. O tada manytą, kad jie turi Dievo dovaną ir nepaprastą galių. Tik tokiu būdu meno kūriniuose atskleidžia giliūs klomai. Visai be reikalo šiandien mes tuo netikime.

J. A. Herbačiauskas mums svarbus ir dvasinėje, ir politinėje, ir religinėje, tautinėje gyvenimo srityse. Jo pasakyti žodžiai – perspėjimas iš praeities. Tiesa, pildesi netik J. A. Herbačiausko rimti perspėjimai valstybei, bet ir pranašystės, būrimai žmonėms.

– Kaip jis sudegino katalikybę ir ezoteriką?

– J. A. Herbačiauskas buvo tikintysis maištininkas. Visuomet pasiskė prie „amerikoniškai pragmatuotą“ Dievą, gyvenimą remiantis negyva tikėjimo raide, kuri atsiplindžia apeigose, ritualuose. J. A. Herbačiauskas Dievą norėjo matyti gyvą, kiekvieną dieną šalia save, kad Jį papeiktų, pasitartų, pasibartų. Išgyvendamas dėl pasaulio netaisybės, būdamas jautrios sielos žmogus, pateikė Dievui kaltinimą, kodėl „geras žmogus yra tik mėšlas pikto gėlei augti“. Negalėjo sutikti, todėl priekaištavo. Norėjo būti gyva Dievo sąžinė, priminti Jo klaidas. Visada sakė, kad „kabėjo tarp šėtono ir dangaus“.

Jo vaikystė taip pat labai keista. Teigė, kad yra užaugęs kapinyne. Pats buvau nuvykęs aplankytį tą vietą ir mačiau, kad namas tikrai stovėjo prie pat kapinių tvoros. Vadinas, trejų metų vaikas jose žaisdavo...

– Tačiau mes J. A. Herbačiauską geriausiai žinome kaip puikų gyvenimo artistą.

– Taip, jis visus kvietėapti „darbo artistais“. Tai nereikė, kad kiekvienas turi pradėti vaidinti, tačiau savo misią, darbą atliki su artistiniu džiaugsmu, su charizma, spinduliaivimu ir vidiniu pasitenkinimu. Džiaugsmingas psychologinis gyvenimo matmuo mums ir šiandien labai svarbus. Dabar esa-

me paniurę kasdienybės vežimų tempėjai. Jis mėgo žaismingumą, specialiai provokuodavo situacijas. Pirmiausia išgarsėjo Lenkijos kabarete, į kurį ateidavo ir visus tiesiog užhipnotizuodavo. Kalbėdavo lietuviškai, niekas nieko nesuprasdavo, tačiau likdavo sužavėti ir tylūs valandų valandas. Iezoterinį menininkų klubą visi norėdavo patekti, bet leisdavo tik išrinktuosius, kurie sugebėdavo priimti J. A. Herbačiauską.

– Kaip ir kur ieškojote medžiagos? Sakote, kad pavyo atrasti net tai, kas anksčiau buvo nežino-

ma?

– Mane J. A. Herbačiauskas domino dar nuo mokyklos laikų. Tačiau jis, deja, visada vertintas kaip gana anekdotinė asmenybė. Todėl norėjosi jį naujai atskleisti. Surinkau labai daug medžiagos. E. Vaitkevičiūtė turi jos parvezusi iš Len-

kijos archyvų. Vėliau atidžiai studijavau „Naująją Romuvą“, kuri buvo provakarietiskos pakraipos ir gausiai spaustino J. A. Herbačiausko straipsnius. Vien iš jų dėlioja išvirus to laiko enciklopedinius rinkinius. Jis buvo ryškus vakarietiskos kultūros propaguotojas, susidūrės su gana dideliu kairiųjų pasipriešinimu. Tačiau yra žmonių, kurie tvirtino išlikę lietuvių tik J. A. Herbačiausko déka. Vadinas, jis kai ką apsaugojo ir nuo sulenkėjimo Lenkijos universitetuose. Literatūros muziejuje skaičiau jo vestų paskaitų juodraščius. Kai kurie – tikri literatūros perlai. Kai pradedi kuo nors domėtis, medžiaga dažnai pati tame atranda. Taip sutikau daug įdomių žmonių.

Pjesę rašiau šį rudenį, tačiau buvo labai sunku aprėpti tiek daug medžiagos.

Norejosi atskleisti sudėtingą as-

menybę, kuri šiandien aktuali ir dėl savo kosmopolitiškumo. J. A. Herbačiauskas siekė sujungti dvi tautas, tačiau iki galio neįtiko nė vienai. „Aš esu ištrintas iš lenkų literatūros, tačiau taip ir nejrašytas į lietuvišką“, – teigė jis. Buvo net vadinas (ir tai tėsiasi iki šiol) šnipu. Bet, manau, tai paneigtis galime pažvelgę į jo skurdą. Jis visą laiką labai sunkiai vertėsi. Niekažda nepriėmė jokių kompromisų – ir pats veikdamas, ir galvodamas apie kitus. Visada ragino žmones nesitaikstyti su neteisėbyje. Deja, vergišumas mumyse iki šiol gajus. Iš besitaikstančios minios iškylančios galvos vis nukapojamos – taip nyksta maištingumo, savo vertės jutimo genas. Dvasinė genetika tikrai nėra mistika, ji reali ir reikšminga.

Maironio lietuvių literatūros muziejaus archyvo ir Zenono BALTRUŠIO nuotraukos

Kauno miesto savivaldybės mero pavaduotojas Stanislovas Buskevičius ir Lenkijos instituto direktorė, Lenkijos Respublikos ambasados vyriausioji patarėja Małgorzata Kasner atdengė atminimo lentą.

Stebuklingas apsiaustas, poezija ir „kabakai“

Aušra KAZILIŪNAITĖ

Niekam ne paslaptis, kad Lietuvoje poezija vis dar gaubama daugybės prietarų bei mitų. Jų apsiaustas tokas magiškas, pasakiškas bei stebuklingas it tas, kuris minimas pasakose – juo apsisiautęs herojus tampa visiškai nematomas ir gali stebeti, kas dedasi aplinkui (nugirsti slapčiausius pokalbius, išelinti į uždraustus kambarius, nugvelbtį drakonui priklausancias brangenybes ir t. t.). Panašiai ir poezija, dėl gana specifinių istorinių priežascių mūsų šalyje tapatinama su pasenusiu didvyriu, kuris kitados jodamas ant Brazdžionio ir kitų metaforų kėlė patriotinį sąmoningumą bei pelnę šlovę dar ir kitokiais žygdariais. O dabar, pasikeitus politiniams bei socialiniams kontekstui, negeba nė kardo pakelti. Kodėl daugelis visuomenės narių išgyvena nusivylimą poezija? Kodėl jiems atrodo, kad ji paseno ir neteko mūšiuose išmankštintų raumenų? Ar jie tikrai atrofavosi ir pavirto į mēnulio gėles, kraujuojančias širdis bei kitokius pokemonus?

Hm. Veikiausiai niekas niekada šioje sferoje nesiastrofavo, tiesiog kintant socialiniams kontekstui, nelikus būtinybės tiesiogiai socialiai angažuotis ir kovoti už valstybės laisvę, poezija nuspindė užsiimti kiek įdomesne bei meniniu požiūriu labiau priderama veikla – pasimasturbuoti. O visuomenė tai palaike spūjiniu tiesiai jai į veidą, mat pasijuto poezijos negeidžiamą ir pati negalinti geisti tokio susvetinėjusio ir ją atstumusio padaro. Tad nežinia, ar visuomenė apgaubė poeziją prietarų ir mitų apsiaustu, kuris ją padarė nematomą, ar mūsų herojė savanoriškai juo pridengė savo gležnus petukus. Aišku tik tai, kad Lietuvoje jai nepavyko pristatyti prie karinio konteksto, kuris leistų joti ant kokio nors poeto ar poetų visuomenės priešakyje ir demonstruoti kelią laisvės link. Apie kokią laisvę mes čia kalbame, kai Lietuva jau prieš porą dešimčių metų ištruko iš Sovietų Sąjungos? – paklaustų koks nors kvazaras ar kometa. Iš pasiteiravimą su malonumu būtų galima atsakyti pora ameirkiečių rašytojų Harrietas Beecher Stowe klausimų: „Argi kiekvienam žmogui laisvę mažiau reikalanga negu visam kraštu? Argi viso krašto laisvę nėra kiekvieno piliečio laisvę?“

Laisvė. Koks juokingas žodis. Ypač „interpretacijų narve“ užsidariusių ir susigalvotame cirke save dresuojančiam nūdienos Lietuvos menininkui, kuris pats to nenorėdamas kartkartėmis pastebi, kad jo cirke nėra žiūrovų. Nėra gyvybės. Nėra net cukraus vatą žiaumojančių pagrandukų, kurie, mūsų menininko manymu, niekada iki jo intelektualinio lygio neištis – pastarasis galėtų droviai, bet nuosekliai jais šlykštėti. Bet menininkas nesišaučia vienias, nes visai greta esama ir daugiau „interpretacijų narvuose“ išskalinusių kolegų. Tad mūsų herojus nenuobodžiauja, priesingai – jis gana smagiai leidžia laiką rungdamasis su kitais likimo draugais, kuris iš jų sugebės išgyventi kuo ankstesniame „interpretacijos narve“. Daugiausia šokoladinių auksų medalių ant laibų kaklelių pasikabina literatūrinės zylutes. Jų narveliai tokie anksti, o poreikiui tokie maži, kad jos interpretuoja pačią interpretaciją neminėdamos net vandens dubenėlio ar kitą šlykščią tikrove atsiduodančio objekto. Literatūrinės zylutes tikros šaunuolės, tiesa, skraidyt i jos nemoka ir jei turėtų bent mažą veidrodžio šukelę, kurioje galėtų grožėtis savo atvaizdu, labai stebėtų-

Slemo vakarų vedėjas Domas Raibys.

Slemo varžybų dalyvis Žygimantas Mesijus Kudirka.
Darius JUREVIČIAUS nuotraukos

si, kas tie plunksnuoti daiktai jų šouose.

Ar šio straipsnio autorė mato savę tame cirke? Aišku, mato. Kaip mielą dryžuotą tigrinuką arba savimi patenkintą opšrą. Kaip kartais šokoladiniu medaliu palepintą stirnaitę ar iltingą šerną, mėgstanti pasiknausioti savo išėdose. Visimes save matome tame cirke, o jei nematom, tai tik todėl, kad šiuo metu išjungėm kitą minčių kanalą, kuriame Algimantas Čekuolis mums sako nevalgyti Baltijos jūroje pagaunamos silkės, nes ji esanti labai užtersta. Tad skaitom knygutes iš užsienio ir aikčiojam. Mums patinka aikčioti dėl knyguciu iš užsienio ir patinka užsimiršti, kad i mūsų cirka jau seniai niekas nekelia kojos. Kad mūsų cirka neturi išjimo. Kad apgaubtas milžiniško prietarų ir mitų apsiausto, kuris jį paslepia nuo „mirtinėjų“ akių. Kad šie lietuvių poezių taiko senus reikalavimus ir patys juose paskęsta, nujausdami, kad tie reikalavimai jau neaktualiūs šiandieniniame gyvūnijos areale. Tad mėgautis ar žavėtis poeziija jiems atrodo neįmanoma. Kas ga-

grotas interaktyvaus suvokimo bei dalyvavimo galimybe. Slemos nuo jau įprastų literatūrinių vakarų, kurių metu yra ir žvakiu, ir vainiku, ir liūdnū (liūdnū liūdnū) klausytojų, o trūksta tik karstelio, skiriiasi tuo, kad žiūroviai į poetų kūrybą reaguoja tiesiogiai, publika nepatikusį poetą gali nušvilpti, patikusiam ploti, rėkti, cypti ir visaip kitaip ji skatinti. Be to, slemo skaitymų varžybų metu vertintojai visada paskiriami iš publikos, arba siame procese dalyvauja visa publika, plojimui gausa išrinkdama savo favoritus.

Reguliariai slemo varžybos Vilniuje pradėtos organizuoti šią vasarą Fluxus ministerijoje. Jos glaudžiai siejasi su Domo Raibio, slemo gerbėjo, iniciatoriui bei vėdejo vardu. Vėliau vakarai-varžybos persikėlė į BIX barą ir šiuo metu reguliariai vyksta kiekvieno mėnesio paskutinių ketvirtadienį. Juose gali dalyvauti kiekvienas norintis poetas, reikia tik iš anksto užsiregistravoti. Skaitymai-varžybos vyksta keliais raundais, po kiekvieno publika išrenka poetus, kurie pateks į kitą etapą ir gales toliau varžytis dėl pirmos vietos.

Slemo varžybų dalyviai liaudyme vadiniams tiesiog slemeriai – labai įvairaus plauko kontingentas, Jame galime aptikti tiek žmonių, kurių net nelaiako savęs poetais, tiesiog nori išsakyti tam tikras mintis ar idėjas, kurios, jų manymu, gali būti įdomios klausytojams, tiek jau ne vienai knygai išleidusiu rašytojui – tarp tokų būtų galima pamėti karštū slemo entuziastu ir slemeriu tapusį poetą Benediktą Jenuševičių. Originalia poezija bei autentiška, teatrališka raiška nuolatinių slemo vakarų lankytojų įsidėmėtas ir plunksnos nevengiantis (nuvalkiotai sakant) fotomenininkas Darius Jurevičius. Aišku, negalima nepaminėti Žygimanto Mesijaus Kudirkos – jis, nors jauno amžiaus, jau spėjo sužibeti tiek Lietuvos repo scenoje, tiek atrankinėse slemo varžybose, kuriose, nugalėjęs visus konkurentus, iškovojo galimybę dalyvauti festivalyje „Europos slemo poezijos dienos 2010“, vykusiamame Prancūzijoje.

Šiose europinio masto slemo varžybose galėjo dalyvauti tik po vieną šalies atstovą. Tad Mesijui teko susigrumti su stipriais varžovais, mat konkurencija, pavyzdžiu, Anglijoje, kurioje slemas jau spėjė įaugti į kultūrinės tradicijos dirvonius, tikrai nemenka. Po „gyvo balavimo“ laimėtoja išrinkta sveicinė. Vėliau paskelbtu internetiniu balsavimo metu savo nuomonę išsakė daug gausesnis būrys slemo entuziastų, o mūsų atstovas, gerokai atitrukės nuo kitų varžovų, užėmė garbingą antrąją vietą, nusiledęs tiek Anglijos slemeriu.

Slemas nėra opozicija ar alternatyva „interpretacijų narvams“ ir cirkui. Nėra ir galutinė bei neginčiama išeitis iš susidariusios padėties. Tačiau jis gali padėti paneigtį daugybę visuomenėje sklandančių prietarų bei mitų apie lietuvių poezijos paskirtį ir jos pasibaigus galiojimą. Dar daugiau – slemas gali nuvilkti stebuklingą apsiaustą ir padaryti poeziją labiau matomą įvairiems visuomenės sluoksniams – tiems, kurie daug mieliau eitų pasėdėti su draugais į „kabaką“ ir drąsiai reikštų emocijas, išgirdę tekstus, o ne minityse kontempliuotų literatūros vaikams įprastą gedulą, kuris pas mus jau beveik spėjo tapti gero tono ženklu. Žodžiu, tai gali vėl sudominti visuomenę poezija. Galbūt į cirką slemas atves lankytojų, kurie ims domėtis ne tik juo, bet ir „interpretacijų narvų“ fauna.

RAŠYTOJŲ KLUBAS

4 d., penktadienį, 17 val. Rašytojų klubė (K. Sirvydo g. 6, Vilnius) – vakaras-pokalbis „Verslas ir kultūra“, kuriamo bus pristatytas rašytojo Liudviko Gadeikio verslo romanas „Juodojo kelio istorijos“.

Vakare dalyvaus knygos autorius L. Gadeikis, literatūros kritikas Justinas Kubilius, bendrovės „Eika“ direktorius Robertas Dargis, filosofas Mindaugas Kubilius. Vakarą ves žurnalo „Verslo klasės“ redaktorius Aurelijus Katkevičius. **11 d., penktadienį, 17 val.** poezijs ir muzikos vakaras „...gal dar plauksi laike – juk lyg Mėnuo keitės“, skirtas Juditai Vaičiūnai atminti. Skaito aktorė Gražina Urbonaitytė. Griežia violončelininkė Ramutė Kalnėnaitė. Vakare bus pristatytas J. Vaičiūnaitės poezijos kompaktinė plokstelė. Taip pat vyks dailininkės Ausros Čapskytės spalvotos grafikos parodos „Vakarykštės vaivorykštės“ atidarymas.

I renginius įėjimas nemokamas. Informacija tel. (8 5) 2629627, (8 5) 2617727; el. p. rasytojuklubas@aiwa.lt.

3 d., ketvirtadienį, 18 val. Kauno tautinės kultūros centre (A. Jakšto g. 18) – vakaras „Dainuokim!“: vaikų dainos. Veda Vita Braziulienė. **18 val.** tapybos mokymai suaugusiesiems „Prie molberio“: paveikslas su faktūromis. Veda dailininkė Gvidas Latakas.

4 d., penktadienį, 19 val. Pilėnų vidurinėje mokykloje (Ašigalio g. 23) – KTKC tautinių šokių ansamblis „Kalvelis“ koncertas „Supinsim margą šokių pynę“ (meno vadovė Ilona Jakštė). Įėjimas nemokamas.

5 d., šeštadienį, 16 val. paskaita „Proto mankšta – priešnuodis senatiniui išsekimui“. Lektorius Aleksandras Žarskas. **18 val.** paskaita „Istorinės mūslių ir legendų istorikumas. II dalis“. Dalyvauja istorikas Kęstutis Kasparas.

7 d., pirmadienį, 18 val. KTKC Etninės veiklos studijoje (Kalniečių g. 180) – mokymai jaunimui ir suaugusiesiems „Kūrybos diaugsmai“: Užgavėnių tradicijos Lietuvoje – kaukių gamyba (popierius masė, papjė mašė technika). Veda dailininkė Dalia Žiurkelienė. Informacija tel. (8 679) 36783.

8 d., antradienį, 18 val. drabužių ir interjero puošybos mokymai suaugusiesiems „Vakarojimai seklyčioje“: kiauraraštis veltinis. Veda dailininkė Daiva Vainauskienė. **18 val.** KTKC etninės veiklos studijoje (Kalniečių g. 180) – vakaras susitikimas su svetainės „Žalia žolė“ nariais. Dalyvauja poetė Violeta Šiugždienė, veda bardas Algirdas Svidinskas. Dalyvauja poetė Violeta Šiugždienė. Įėjimas nemokamas.

9 d., trečiadienį, 10 val. Kauno apskrities vaikų socializacijos centre „Sauļutė“ (Purienų g. 2) – popietė „Meilė nėkada nesibaigia“ (iš laisko korintiečiams). Dalyvauja bardas Algirdas Svidinskas, dailininkė Dalia Žiurkelienė, tautodailininkė Vilija Ratautienė.

9 d., trečiadienį, 18.30 val. paskaita „Žmogaus suvokimas: nuo asmeninės link užasmeninės psychologijos“. Lektorius Aleksandras Žarskas.

3 d., ketvirtadienį, 17 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Keramikos muziejuje (Rotušės a. 15) vyks grupės dailininkų kūrybos parodos „Cia praskrido angelas“ atidarymas. Paroda veiks iki vasario 27 d. Informacija tel. (8 615) 64121.

4 d., penktadienį, 16 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus Paviekslų galerijoje (K. Donelaičio g. 16) – edukacinio projekto „Valanda su meno eksperту arba meno pažinimo pamokos“ autorė Egėle Velaniškytė supažindins su kaujetės dailininkės Jadvygos Mozūraitės Klemkiėnės (1923–2009) kūryba. Edukacijos kaina – muziejaus bilietai + 2 Lt.

4 d., penktadienį, 17 val. Nacionalinio M. K. Čiurlionio dailės muziejaus M. Žilius dailės galerijoje (Nepriklausomybės a. 12) vyks Prano Lapės (1921–2010) parodos atidarymas. Paroda veiks iki kovo 6 d. Informacija tel. (8 686) 19606.

4 d., penktadienį, 18 val. galerijoje „Meno parkas“ (Rotušės a. 27) atidaryma retrospektivinė porceliano paroda, liudijanti apie tradicijos tēstinumą ir neprunkstamus kūrybinius ieškojimus. Ekspozicija sudaryta iš dešimties metų VDA KDF fonduose kauptu porceliano kūriinių eksizų. Ekspozicija leis pažvelgti į buvusias ir esamas tradicijas bei pasidairyti į porceliano meno ateities tendencijas. Paroda veiks iki kovo 2 d.

90-ojo kūrybinio
sezono vasario
mėnesio
repertuaras

4 d., penktadienį, 18 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Juhan Smul „Svečiuose pas pulkininko naslę“. Vienos dalies anekdotas. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

5 d., šeštadienį, 17 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Inos Pukelytės „Meilė Paryžiuje“. Vienos dalies kabaretinė komedija. Režisierė I. Pukelytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

5 d., šeštadienį, 18 val. Penkojoje salėje (Laisvės al. 71) – Jeano Dello ir Geraldo Sibleyraso „Tegyvuoja Bušonas“. Vienos dalies komedija. Režisierius Artūras Žukauskas. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 40 Lt.

5 d., šeštadienį, 19 val. Parketinėje salėje (Kęstučio g. 62) – „Cezario grupės“ spektaklis pagal Pauliaus Širvio poeziją „Nutole toliai“. Režisierius Cezaris Graužinis. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 40 Lt.

6 d., sekmadienį, 12 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – „Kiškis pabėgėlis“. Muzikinis spektaklis vaikams nuo 5 m. pagal Liudviko Jakimavičiaus knygelę „Lapė ir kaliošai“. Režisierė Agnė Sunklodaitė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 15 Lt.

6 d., sekmadienį, 15 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Inesos Paliulytės „Liūdina dievas“. Liūdina istorija visai šeimai. Režisierė I. Paliulytė. Spektaklio trukmė – 1.30. Bilieta kaina – 25 Lt.

6 d., sekmadienį, 18 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Šolomo Aleichemo „Mendelio milijonai“. Vienos dalies komedija. Režisierius Algimantas Pociūnas. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

6 d., sekmadienį, 19 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – Mariuso von Mayenburgo „Bjaurusis“. Skalpelio pjūvis. Režisierius Vilnius Malinauskas. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 25, 30 Lt.

8 d., antradienį, 18 val. Ilgojoje salėje (Kęstučio g. 62) – Antono Čechovo „Palata“. Vienos dalies spektaklis. Inscenizacijos autorių ir režisierius Rolandas Kazlas. Spektaklio trukmė – 1.50 val. Bilieta kaina – 60 Lt.

9 d., trečiadienį, 18 val. Tavernos salėje (Kęstučio g. 62) – Ingeros Hagerup „Stiklinė arbatos su citrina“. Vienos dalies komedija. Režisierė Danutė Juronytė. Spektaklio trukmė – 1 val. Bilieta kaina – 25 Lt.

9 d., trečiadienį, 19 val. Mažojoje scenoje (Laisvės al. 71, V a.) – Michalo Walczako „Kelionė į kambario viđu“. Režisierius Agnus Jankevičius. Spektaklio trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 20, 25 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 71) dirba kasdien 10.30–19 val., tel. 22 40 64. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

Kauno kamerinis teatras

4 d., penktadienį, 18 val. spektaklio sugrįžimas – Dovilės Zelciūtės „Kuno vartai“. Retroetiudai. Režisierė Agnė Dilytė. Spektaklio trukmė – 1.15 val. Bilieta kaina – 16, 20 Lt.

6 d., sekmadienį, 18 val. Lauros Shaines Cunningham „Mergvakaris“. Dviejų dalų amerikoniška komedija. Režisierius Aleksandras Rubinovas. Spektaklio trukmė – 2.35 val. Bilieta kaina – 24, 30 Lt.

Teatro kasa (Kęstučio g. 74A) dirba I–V 14–18 val., VI–VII 11–18 val., tel. 22 82 26. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt* ir *Bilietai pasaulis*.

5 d., šeštadienį, 18 val. „Mokėk – duosi“. Spektaklis-pokštas. Pagal Gitanos Gugvičiūtės pjesę „Labas gyvenimas“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.10 val. Bilieta kaina – 30 Lt.

9 d., trečiadienį, 19 val. „Katytė, „P“. Spektaklis tik suaugusiesiems pagal Eve Ensler pjesę „Vaginos monologai“. Režisierius Vytautas Balsys. Spektaklio trukmė – 1.30 val. Bilieta kaina – 35, 40 Lt.

Teatro kasa (M. Daukšos g. 34) dirba III–V 15–19 val., VI 15–18 val., VII – valandą prieš spektaklį, tel.: 40 84 70, 22 60 90. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

Kauno valstybinis lėlių teatras

5 d., šeštadienį, 12 val. „Karalaitės bučinys“. Kaip paika tušybė sugriovė karališką laimę. Nuo 5 m. Režisierius A. Stankevičius. Bilieta kaina – 8, 10 Lt.

6 d., sekmadienį, 12 val. „Zuikio kaprizai“. Spektaklis-žaidimas, apie tai, kas nutiko užsišpyrėliui zui-kučiu. Nuo 3 m. Režisierius A. Stankevičius. Bilieta kaina – 8, 10 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 87A) dirba IV–V 11–17 val., VI–VII 10–14 val., tel. 22 16 91. Bilietus taip pat platina *Bilietai pasaulis*.

5 d., šeštadienį, 18 val. Kauno pantomimos ir plastikos teatre (Daukšos g. 34) – „ab origine“. Pantomimos spektaklis Oskaro Milašiaus kūrybos motyvais. Scenarijus autorius ir režisierius – Leszek Czarnota (Lenkija). Bilieta kaina – 20 Lt.

6 d., sekmadienį, 12 val. „Norų skrynelė“. Vienos dalies magiškas pantomimos spektaklis vaikams. Režisierius Arūnas Katkauskas. Spektaklio trukmė – 0.45 val. Bilieta kaina – 10 Lt.

Teatro kasa dirba 2 val. prieš spektaklį, tel. 22 05 86. Bilietus taip pat platina *Bilietai.lt*.

Nemunas ISSN 0134-3149

Leidžiamas nuo 1967 m. balandžio mén.

Išeina ketvirtadieniais

Gedimino g. 45, 44239 Kaunas
Telefonas ir faksas – (8-37) 322244

El. paštas: nemunasredakcija@gmail.com
Internetinis adresas: <http://www.culture.lt/nemunas>

Indeksas 0079
Steigėjas ir leidėjas — Lietuvos raštojų sąjunga
Steigimo liudijimas Nr. 405
Spausdino UAB „ArxBaltica“
Tiražas 1500
Rankraščiu nerecenzuojame ir negražiname.

Kauno valstybinis muzikinis teatras

3 d., ketvirtadienį, 18 val. Johano Štrauso „Šiksnoparnis“. Triju veiksmų operetė. Režisierius Gintas Žilys, dirigentas Julius Geniušas, dailininkė Janina Malinauskaitė. Spektaklio trukmė – 3.20 val. Bilieta kaina – 15, 25, 30, 40, 45, 50, 100 Lt.

4 d., penktadienį, 18 val. Leo Faliso „Madam Pompadur“. Dviejų dalų operetė. Režisierė ir choreografe Anželika Cholina, dirigentas Jonas Janulevičius, scenografas Marius Jacobskis, kostiumų ir grimo dailininkas Juozas Statkevičius. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kaina – 15, 25, 30, 50, 55, 60, 100 Lt.

5 d., seštadienį, 18 val. Žorzo Bizė „Karmen“. Dirigentas Julius Geniušas, režisierius Gintas Žilys, dailininkė Virginija Idzelytė. Spektaklio trukmė – 3 val. Bilieta kaina – 10, 15, 18, 30, 35, 40, 100 Lt.

6 d., sekmadienį, 18 val. dvių dalų premjerinis koncertas „Petras Geniušas ir draugai“. Dalyvauja: Nacionalinės kultūros ir meno premijos laureatai Petras Geniušas, Vytautas Juozapaitis, Vladimiras Prudnikovas, taip pat – Ieva Prudnikovaitė, Ona Kolobovaitė, Viktorija Streičė, Jurga Šeduikytė, Vilhelmas Čepinskis, Vladimiras Čekaninas, Šoka Justina Vitkutė ir Gintaras Visockis. Teatro simfoniniams orkestrui diriguojas Julius Geniušas. Koncertą veda aktorius Andrius Žebrauskas. Bilieta kaina – 20, 30, 40, 65, 75, 80, 100 Lt.

9 d., trečiadienį, 18 val. Lino Adomaicio „Dulkų spindesys“. Dviejų dalų šokio spektaklis. Choreografių ir libreto autorai Dainius Bervingis ir Gintaras Visockis. Dailininkė Marija Rubavičiūtė. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilieta kaina – 15, 25, 30, 50, 55, 60, 100 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II–VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33. Bilietus taip pat galima išsigyti internetu www.muzikinisteatras.lt.

3 d., ketvirtadienį, 18 val. vals-tybinis choras „Vilnius“ (meno vadovas ir vyriausasis dirigentas Petras Gyllys). Solistės: Laima Česlauskaitė (sopranas), Jurgita Narušytė (sopranas). Dalyvauja: Lietuvos nacionalinės premijos laureatas – M. K. Čiurlionio kvartetas: Jonas Tankevičius (I smuikas), Darius Dikšaitis (II smuikas), Gediminas Dačinskas (altas), Saulius Lipčius (violončelė); Pavelas Giunteris (mušamieji), Dainius Jozėnas (vargonai), Tomo Leiburo instrumentinė grupė: Tomas Leiburės (klavisiiniai), Juozas Kuraitis (saksofonas), Eugenijus Mikšys (bosinė gitara), Marius Leiburės (mušamieji). Dirigentas Povilas Gyllys. Bilieta kaina – 10 Lt.

4 d., trečiadienį, 18 val. Lino Adomaicio „Dulkų spindesys“. Dviejų dalų šokio spektaklis. Choreografių ir libreto autorai Dainius Bervingis ir Gintaras Visockis. Dailininkė Marija Rubavičiūtė. Spektaklio trukmė – 2.10 val. Bilieta kaina – 15, 25, 30, 50, 55, 60, 100 Lt.

Teatro kasa (Laisvės al. 91) dirba II–VII 11–14, 14.45–18 val., tel. 20 09 33. Bilietus taip pat galima išsigyti internetu www.muzikinisteatras.lt.

4 d., penktadienį, 18 val. Kauno miesto simfoninių orkeistro gimtadienis. Kauno miesto simfoninių orkestras (vyr. dirigentas Modestas Pitrėnas), Kauno valstybinis choras (meno vadovas ir vyr. dirigentas Petras Bingelis). Solistas Merūnas Vitulskis (tenoras). Dirigentas Martynas Staskus. Bilieta kaina – 20, 25, 30 Lt.

6 d., sekmadienį, 17 val. jaunieji talentai – Marina Agafonova (sopranas), Saulė Rinkevičiūtė (smuikas), Glebas Sarkisovas (violončelė), Rūta Rinkevičiūtė (fortepijonas). Bilieta kaina – 10, 15 Lt.

9 d., trečiadienį, 18 val. Valdemaras Mikuckis (gitara). Bilieta kaina – 10 Lt.

Filharmonijos kasa (L. Sapiegos g. 5) dirba II–VII 14–18 val., tel. 20 04 78. Bilietus taip pat platina *Tiketa*.

4 d., penktadienį, 18 val. Kauno menininkų namuose (V. Putvinško g. 56) vyks išraiškos šokio Lietuvoje pradinių Kiros Katerinos Daujotaitės atsiminių vakaras „Šokanti siela“. Jame dalyvaus choreografe K. K. Daujotaitė, aktorių Inesai Paliulytė, pianistė Rima Pauliulytė, Kotryna Daujotaitė, aktorė Gabrielė Bartkutė, šokio teatro „Aura“ vadovė Birutė Letukaitė, violoncelininkas Saulius Bartulis, menu darželio „Etiudas“ meno pedagogė Audronė Speičienė, K. K. Daujotaitės mokinės, baciuliai bei artimieji. Kauno menininkų namų parodų salėje bus atidaryta Kotrynos Daujotaitės paroda, kur veiks iki 4 d. Iėjimas nemokamas. Informacija tel. 22 31 44.

5 d., šeštadienį, 6 d., sekmadienį, nuo 16 val. Vytauto Didžiojo karų muziejaus sodelyje – koncertas „Populiari muzika“. Karilionų skambins Julius Vilnonis.

5 d., šeštadienį, 19 val. Ryšių istorijos muziejaus salėje (Rotušės a. 19, Kaunas) – Andriaus Kaniavos ir Keno Stringfellowo koncertas. Koncerto trukmė – 2 val. Bilieta kaina – 23, 28, 38. Bilietus galima išsigyti *Tiketa* kasose ir 1 val. prieš renginį muziejuje. Informacija tel. 42 49 20.

3 d., ketvirtadienį, 17 val. Kauno apskrities viešojoje bibliotekoje (406 kamb.) vyks susitikimas su Jokūbu Viiliumi Tūru, menininku, nuėjusių pėsčiomis iš Lietuvos į Santiago de Kompostelos miestą Ispanijoje, kur 2010–aisiais buvo švenčiami Šv. Jokūbo metai. Iėjimas nemokamas.

6 d., sekmadienį, 12 val., 9 d., trečiadienį, 16 val. vaikų ir jaunimo teatre „Vilkolakis“ (Kovo 11-osios g. 108) – S. Ivanauskaitės „Druskelė“. Saldžiai sūri istorija apie princesę, kokių reta.

Informacija tel. 31 37 12.

In memoriam
SKIRMANTUI VALIULIUI
(1938–2011)

Laiškas bičiuliui į Amžinybę

Brangusis Skirmantai,

Pribloškė žinia apie staigų Tavo išėjimą. Cia tik ką Tave matėme ar kalbėjomės telefonu, skaitėme dar vieną naują Tavo rašinį. O sausio 28-osios ryт žai pasklidino pranešimas, kad Tu patraukė į toumas, iš kurį negrįztama, nes peržengei slenkstį į Amžinybę. Gėla užgniaužė gerklę ir išspaudė ašaras...

Tavo gyvenimo ir kūrybos etapai įspūdingai atkartoja į žiniasklaidoje, kuriai Tu tiek daug esi nusipelnęs kaip tikras jos kareivis ir gimtojo žodžio patriotas, nors mokėjai naudotis ir visa puošte kitų kalbų.

Tolerancijos Riteri, kaip pelnytai esi vadintas už geranoriškumą, atminties akimis matome Tave kuriamos Lietuvos fotografijos meno draugijos organizacinio komiteto posėdiuose, pirmajame ir visuose kituose (jau pasivadinusios Sajunga) suvažiavimuose. Rengei gausybę leidinių. Pusketvirto dešimtmečio dėstei keleto aukštųjų mokyklų studentams, daugiausia – būsimiems žurnalistams. Tardavai svarias įžangas kolegomis ir žiūrovams per parodų atidarymus. O kur dar kasmeciai Nidos seminarai – tikro fotokademija, joje Tavo vesti vakariniai kino seansai su nuostabiais komentariais?

Ilga Tavo knygų lentyna, o jos pabaigoje tik ką išėjė „Telemanno užrašai“ – tarytum Tavo testamentas. Sių knygą turėjai pristatyti ateinančioje Vilniaus knygų mugėje. Deja, šiuose visiems mums brangiuose spausdinto žodžio atlaidue Tavęs jau nebus...

Pasitikdamas septyniaskaitmetį, Tu kalbėjai kolegomis žurnalistams: „Taip, apmąstyti yra ką. Juk mano gyvenime jau ruduo – kraitelė visko gausiai prikrauta. Ir to, ką dariau iš meilės, ir to, ką dariau iš pareigos, bet su malonumu. Tik turtų susikrauti taip ir nesugebėjau.“

</

Kauno karuselė

Sausio 26 d. Kaune buvo atidengta atmimo lenta, skirta Lietuvos Respublikos Prezidentui Aleksandriui Stulginskui. Vilijampolėje, ant namo Neringos gatvėje, kuriame 1960-1967 m. gyveno Prezidentas, Kaune veikia A. Stulginskio katalikiškoji vidurinė mokykla, todėl jos moksleiviai literatūrine kompozicija pradėjo iškilmes. Trumpą Prezidento biografiją pristate Kauno A. Stulginskio katalikiškos vidurinės mokyklos direktorius Vytautas Dubauskas. Pasirodo, jog ne taip lengva buvo surasti namą, kuriame gyveno Prezidentas, grįžęs iš tremties. Čia daug nuveikė Kultūros paveldo skyrius, idėjos įrengti atmimo lentą Prezidentui iniciatorius Raimundas Kaminskas.

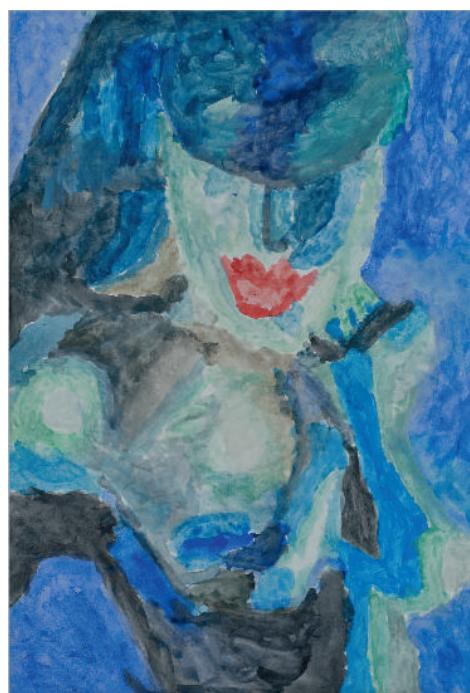
Susirinkusių pasveikino ir istorijos pamoką ragino nepamiršti miesto meras Andrius Kupčinskas, kuris idėjosi iniciatorių padedamas atidengė atmimo lentą, pašventintą Kauno Gerojo Ganytojo parapijos klebono Jono Stankevičiaus.

Ceremonijoje dalyvavo daug svečių: miesto mero pavaduotojas Algimantas Kurlavičius,

Socialinių, sveikatos ir šeimos reikalų komiteto pirmininkė Loreta Kudarienė, Savivaldybės administracijos atstovai, A. Stulginskio katalikiškos vidurinės mokyklos mokytojai, moksleivai, Dainavos ir Vilijampolės seniūnijų darbuotojai, bendruomenių nariai su vėliavomis, Istorinės Prezidentūros Kaune, Vytauto Didžiojo karo muziejaus atstovai.

VDU menų galerijoje „101“ vasario 3 d. 17 val. atidaroma tapybos paroda „Be žodžiu“. Tai jungtinė paroda, kurios autorai – žinoma tapytoja Eglė Velaniškytė ir ne tokis žinomas Rimantas Pileckis, kurio laisvę tapyti riboja cerebrinis paralyžius... E. Velaniškytės biografijoje tai ne pirma jungtinė paroda: tokį ji yra rengusi su vyru ir vaikais. Šiakart parodos bendrautoris néra tiesiogine prasme teptuko brolis – ir net ne mokinys. Parodos konceptualiajai jungtimi įvardytinas vieno menininko kūrybiškumas, neišsitenkantis saviraiškos lauke: jis plečiasi link kito būties, jo talento sklaidos – ir taip virsta gyvenimo kūryba. Neatsitiktinai daugelyje E. Velaniškytės darbų aptinkamos dvi figūros, jų duetai ar dialogai, o figūrų veiduose ir santykiose skleidžiasi kone visa skalė žmogiškųjų jausmų, ilgesių ir siekių. Būtent tikrumo, būties

tiesės natos Eglės drobes vienija su Rimanto akvarelemis, o jo kūrybos pasaulyje autentika ne vienam galiapti atradimui ar net atrama. Ekspresyvios, o kartais kone vaikiškos plastikos R. Pileckio kompozicijos atskleidžia ne

tik rimų ižvalgų, bet ir humoro nestokojančių autoriaus žvilgsnių žmones bei pasauly. O svarbiausia – sugeba paliesti giliąsias tapybos ir gyvenimo „nervo“ stugas.

Paroda VDU menų galerijoje „101“, Laisvės al. 53 veiks iki vasario 19 d.

Sausio 29-30 d. Kaune, Vytauto Didžiojo karo muziejaus sodelyje ir Kauno miesto muziejuje, vyko renginiai, skirti Viktoro Kuprevičiaus 110-osioms gimimo metinėms paminėti. Šeštadienio ir sekmadienio popietėmis skambėjo kompozitoriaus sūnaus Giedriaus Kuprevičiaus atliekamas kariliono koncertas „Linksmieji varpai“. O karilonas tas pats, kuris V. Kuprevičiaus rūpesčiu atrestauruotas dar 1956 m. Tai veikiausiai buvo pati didžiausia kompozitoriaus dovana Kaunui. (Vėliau, 2006 m., tēsdamas šeimos tradicijas, kariloną dar kartą restauravo ir naujais varpais papildė G. Kuprevičius.) Be to, kompozitoriaus biografijoje daug kitų nuveiktu darbų: sukurtą apie 300 įvairaus žanro kūrinių (dainų, kūrinių karilionui), per 50 radijo spektaklių Kauno radiofone, Kauno muzikiniame teatre pastatyta jo opera „Žiogas ir skruzdės“, baletas „Piemenaitė ir kaminkrėtyς“.

Parengė Audronė MEŠKAUSKAITĖ

„Nemunas“ rekomenduoja

Kitokio kino klube – „Seksas yra komedija“

Gediminas JANKAUSKAS

Antradienį, vasario 8 d., Kitokio kino klube žiūrėsime prancūzišką komediją keistoku pavadinimu „Seksas yra komedija“. Ją sukurė anksciai labai radikalais feministiniuose filmuose pagarsėjusi prancūzų režisierė Catherine Breillat. Tokia jos kūryba provokuodavo skandalinę rezonansą net Prancūzijoje, o kai kuriose šalyse filmą „Romansas“ (1999 m.) net buvo uždrausta demonstruoti.

Provokuojamai atrodo jau pats filmo „Seksas yra komedija“ pavadinimas. Rimtą reputaciją turintys

kino kūrėjai seksualinius santykius dažniausiai nagrinėjo kaip labai svarbią žmonių gyvenimo sritį, keliančią didelį pasitenkinimą arba daug problemų.

„Seksas yra komedija“ – tai filmas apie erotinių scenų filmavimo specifiką. Net drąsiu požiūriu į sekso garsėjančiai režisierė Žanai (aktorė Anne Parillaud) jų kūrimas tampa tikru košmaru. Vos tik ateina laikas filmuoti TAI, nenumatyti keblumų ima kelti net staiga pasikeitusios oro šalygos. O ką jau kalbėti apie „žmogišką faktorių“? Štai pagrindinio vaidmens atliekėjas kategoriskai nesutinka net kojinu.

prieš kamerą nusimauti. Tenka griebtis gudrybės ir pritaisyti drovuoliui dirbtinį organą, bet jis, lygtynia, visai nenori laikytis reikiame vijoje. Ne mažiau problemų kelia ir pagrindinė aktorė, niekaip neįveikianti antipatijos partneriui, su kuriuo reikia vaidinti sugundymo paplūdimyje ir nekalybės praradimo scenas. Žodžiu, situacija be išeities. Bet taip gali pasirodyti tik diletantams. Profesionalui neišsprendžiamų klausimų neturi būti.

Filmo filme principas leidžia režisierė C. Breillat ne tik intriguoti pikantiškomis erotinio kino detailemis, bet ir filmo kūrimo virtuvės paslaptimis. Sarkastiskų patycių dozės nusipelno ir cenzūros „skaistumo“ taisyklių sergėtojai, ir žmonių veidmainystė, jau nekalbant apie amžinąs seksualinio gyvenimo fobijas.

Savaitgalis prie televizoriaus

Gyvenimas kaip pasaka ir pasaka kaip gyvenimas

Gediminas JANKAUSKAS

Prieš penkerius metus pasaulio ekranuose pasirodės nuotykių filmas „Narnijos kronikos: liūtas, burtininkė ir drabužių spinta“ (penktadienis, 20.10 val., TV3) buvo pasmerktas lyginimui su „Žiedų valdovo“ trilogija. Nors „Narnijos kronikos“ sukurto pagal Johno R. Tolkienu bičiulio Clive'o S. Lewiso fantastines knygas ir vaizduoja pasaką pasauli, abi epopėjos labai skirtinges.

Iš istorijos žinome, kad keturi JAV prezidentai – Abrahamas Lincolnas, Jamesas A. Garfieldas, Williamas McKinley ir Johnas Kennedy – buvo nužudyti, kai vykdė šalies vadovo pareigas. Késintasi ir į kitų JAV prezidentų gyvybes. Dramos „Pasikėsinimas į Ričardą Niksoną“ (šeštadienis, 21.30 val. Lietuvos ryto TV) autorai atskleidžia

lonų maudimą pilvo srityje ir žandaukiuose. Siužetą sudaro trijų ledynmečio epochos herojų kelionė į pietus. Bégdamai nuo besiartinančios amžinos žiemos mamutus Manfredas, aštriadantis tigras Diego ir moksli nežinomas išverstakis tinginys Sidas (žiurkės ir voverės hibridas) suranda žmonių kūdikį ir nusprenzia grąžinti jį tévams.

Pagal afganų kilmės rašytojo Khaledo Hosseini romaną sukurtas filmas „Bégantis paskui aitvarā“ (šeštadienis, 23.55 val., TV3) nukelia į Afganistaną karų išvakarėse. Po smagiai aitvarų varžybų vieno berniuko išdavystė visam laikui pakeičia dviejų gerų draugų gyvenimus. Netgi po dvidešimt Amerikoje praleistų metų Amira (aktorius Khaldas Abdalla) į giuntąjį Afganistaną parveda širdyje nenuslopinamas kaltės jausmas. Bičiulio Hassano sūnus pateko į bėdą, ir Amiras dabar privalo jam padėti.

Biografinė drama „Rėjus“ (šeštadienis, 0.25 val., LNK) perkelia į ekranus 2004 m. vasarą mirusio soul muzikos veterano Ray'aus Charleso biografiją. Net tryliką kartų presižinių muzikinio pasaulio apdovanojimų „Grammy“ gavusį dainininką žino ir myli visi, o jo hitus „Georgia on My Mind“ ir „I Can't Stop Loving You“ bent kartą gyvenime kiekrai yra girdėjęs kiekvienas.

Žiūrint šį režisieriaus Tayloro Hackfordo filmą sunku patikėti, kad Ray'aus Charleso néra gyvyjų pasaulyje. Aktoriui Jamie Foxxui pavyko taip tobulai nukopijuoti visas muzikos karaliaus manieras, kad dingsta barjeras, kuris skiria žiūrovų salę nuo inscenizuoto pasaulio.

Istorinės dramos „Ménulio pilnatiess metas“ (sekmadienis, 14.35 val., LTV2) veiksmas rutuliojasi maro apimtoje XVI a. Lietuvoje. Į šią šalį iš Romos atvyksta aukšto rango jézuitas, pasiryžęs ugnimi ir kalaviju apkrikštysti visus likusius pagonus, tebetikinčius stebuklingojo Žalčio tvenkiniu, kurio vanduo neva ydo net nuo maro.

Kitas lietuviškas filmas „Varňu ežeras“ (sekmadienis, 21.00 val., TV1) skirtas jauniausiai auditorijai. Režisierė Inesa Kurklietytė pasakoją apie keturis berniukščius, kurie slepiasi nuo suaugusiuų primestų taisyklių apgrautoje sovietinėje karinėje teritorijoje, šalia NATO aviacijos bazės. Dabar tai niekieno žemė, bunkeriuose ir angaruose sau-ganti senas karines paslaptis. Vai-kai paskelbia šią teritoriją savo Laisvės zona.

Pagal britų dramaturgo Anthony Shafferio pjesę sukurta filmas „Seklys“ (sekmadienis 22.15 val., Lietuvos ryto TV) primena intelektualių šaradą, kurios siužetas net keilis kartus netikėčiausias būdais transformuojasi, o į „katės ir pelės“ žaidimą azartiškai išjautę filmo herojai išradingai „mausto“ vienas kitą ir patiklų žiūrovą, kuriam lieka patogiai atsilošus mėgautis nepriekaištinga britiška aktoryste, demonstruojama britų scenos bei kino veterano Michaelo Caine'o ir jo jaunojo kolegos Jude'o Law.

„Elito kino“ gerbėjai vėlų sekmadienio vakarą bus apdovanoti švedų kino klasiko Ingmaro Bergmano filmu „Aistra“ (23.05 val., LTV). Tai savoškas šio režisieriaus filmo „Gėda“ tėsinys, analizuojantis prievertos tematiką. Ke-turių personažų charakterius transformuoja karas. Ana įkūnija tvirtą natūralią prigimtį, bet principinguas ir aklas dorovingumas vis labiau izoliuoja ją nuo aplinkinių ir tampa galinga destrukcine jėga. Eva – kur kas žemiškesnė moteris. Kad išlaikytų mylimajį šalia savęs, ji pasiryžusi viskam. Elis – intelektualas, išoriškai ciniškas ir abejingas žmogus, bet už šio fasado slepiasi jautri, pažeidžiama siela. Ana niekaip negali užmiršti tragedijos autoavarijos, įvykusios dėl jos kaltės, per kurią žuvo vyras ir sūnus. Kad neliktu su savo tragedijos mintimis, moteris užmezga santykius su rašytoju Andreas, kuris vienišas gyvena atokioje saloje...